

Utdanning
Nr. 6, 22. august 2025

Vi har besøkt partiledernes gamle skoler og barnehager

Les hva de ansatte
der ønsker seg – og hva
politikerne lover

Løfter som sprekker i sola

De løftene som samler partiene i utdanningspolitikken, fremstår som de minst realistsiske.

Heller ikke i årets valgkamp er det vanskelig å se hvor frontene i utdanningspolitikken går. Høyresiden snakker om kartlegging, nivådeling og flere timer for de yngste. Venstresiden vil ha færre timer og tester, og mer lek, og som alltid splitter privatskolespørsmålet Stortinget i en rød og en blå blokk. I denne utgaven finner du stridsspørsmålene og hva partiene har uttalt og mener om dem i sine partiprogram.

Men ser man forbi de ideologiske skillelinjene, er det også påfallende mye enighet. Alle partiene sier at lærerne fortjener mer respekt. De lover å gjøre yrket mer attraktivt og rekruttere flere. De vil gi lærerne tid til å være lærere, og styrke «laget rundt eleven».

Problemet er bare at løftene som samler, også er de minst realistiske. Kommuneøkonomien er i krise. Seks av ti kommuner går med underskudd, og antallet i «rød kategori» – kommuner med svært begrenset økonomisk handlingsrom – har doblet seg på to år.

Samtidig skyller eldrebølgen inn. Budsjettandelen til helse og omsorg øker – og ifølge KOSTRA-tallene er det

barna som taper: Skolebudsjettene kuttes i kommune etter kommune.

I en spørreundersøkelse vi gjennomførte blant skoleledere i fjor høst, svarte 62 prosent at de hadde fått redusert budsjettet. 9 av 10 sa at de bryter loven. 65 prosent har vært nødt til å nedskalere ambisjonene for læring og undervisning.

Med dette bakteppet er det vanskelig å tro på de store, samlende løftene. Nivådeling eller mer lek kan gjennomføres uten store budsjettøkninger. Bedre bemanning i skoler og barnehager, og et styrket lag rundt elevene, krever det motsatte.

Da vi intervjuet partilederne til podkasten «Har du fasiten?», trakk mange frem fellesskolen som det viktigste og beste ved norsk skole. Men med dagens økonomiske utsikter kan den stå for fall. Det bør politikerne ta inn over seg i denne valgkampen.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

VI FORENKLER TILPASSET OPPLÆRING

1.-10. TRINN - VGS - VO

www.arbeidmedord.no

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8 1.- 3. TRINN

BOKA ER FORTSATT VIKTIG

1-4 LYD- OG BOKSTAVINNLERING

5-8 LESEFORSTÅELSE

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 80,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN. Jeg vil lære å lese 1-4, store eller små bokstaver

JEG VIL LÆRE Å REGNE 1-5

Tallene 1-20

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 80,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN.

VIIDET

Passer best på 3. – 6. trinn.
Kan også brukes på eldre elever og i v.o.

Nivådifferensiert undervisningsopplegg på tre nivå

Grunnleggende ferdigheter i norsk, engelsk og matematikk

- Ypperlig for elever med lese- og skrivevansker. Lett å bruke.
- 15 tema fra naturfag, religion og samfunnsfag. Tre hefter til hvert tema. Eks. på tema: Vennskap, Familie, FN, Jul, Trafikk.
- 45 hefter. Kan gjøres uavhengig av hverandre.
- Kan brukes digitalt. Må ha program som kan åpne PDF.
- Passer best til utskrift for å jobbe på papir.
- Repetert lesing. Helhetslesing. • Kan brukes hver for seg eller tverrfaglig.

Norsk og engelsk kr 440,- + mva. pr. hefte. Matematikk kr 400,- pr. hefte + mva.
Bokmål. **Kun digital utgivelse.** Kopiering tillatt. **10 tema (30 hefter) klar for salg.**

NYHET!

Kommer aug. 2024

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-6. trinn

Skaper skriveglede og forbedrer leseferdigheten
- To nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 590,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart for alle

- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 590,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

72 artikler for lesetrening
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening
To nivå
Også engelsk

BM og NN
Pris pr. hefte kr 590,- + mva. Kop. or.

EVERYDAY ENGLISH 1-4

5.-10. trinn.

Innlæring av dagligdagse uttrykk
40 emner a 3 sider.
To nivå.
Varierte treningsoppgaver
Tilpasset opplæring

BM og NN. Inkl. digital utgave.
Pris kr 590,- pr. hefte + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1.-10. trinn.

Ingen metoder har vært bedre i vårt materiell enn repetert lesing
To nivå
Salgssuksess

BM og NN.
Pris pr. hefte kr 590,- + mva. Kop. or.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

Mange lesestrategier for god læring

3 nivå
Fagtekster

BM og NN
Pris pr. hefte kr 590,- + mva. Kop. or.

UKENYTT

5.-10.trinn, videregående skole og voksenopplæringen
41 utgivelser hvert skoleår. Følger skoleåret

Nyhetsquiz! To nivå

Lærerikt og engasjerende opplegg om nyheter

BM og NN
Årsab. kr 1680,- + mva. 1/2 årsab. kr 890,- + mva.

ARBEID MED ORD

DIGITALE UTGIVELSER AV DE FLESTE HJELPEMIDLENE
www.arbeidmedord.no

Tlf.: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

Stortingsvalget 2025

*Jeg måtte på gangen
når jeg pratet for mye under
samlingsstunden. Men det
var jo ingen straff...*

GURI MELBY

Venstre-leder og tidligere barnehagebarn i Gjølme barnehage

Guri Melby innrømmer at hun sleit litt med å sitte stille da hun var liten. I dag mener Venstre-lederen at det beste med norske barnehager nettopp er at leken står så sterkt.

– Min opplevelse er at det er mye frilek der ungene får bestemme. Det er viktig.

Men det finnes forbedringspotensial, sier hun i podkasten «Har du fasiten?»

– Det er for store kvalitetsforskjeller mellom barnehagene. Og bemanningen er for dårlig. Ungene våre og de ansatte fortjener bedre.

Hør podkasten her

Fikk smake på god bemanning

De ansatte i Gjølme barnehage lengter tilbake til den gangen de fikk oppleve hvordan arbeidshverdagen kan være.

Tekst og foto: Kari Oliv Vedvik

ORKLAND, TRØNDELAG: – Sånn som vi hadde det i vinter, skulle jeg ønske vi hadde det for all fremtid, sier barne- og ungdomsarbeider Eva Nøstvik Eggen (44).

I vinter fikk barnehagen i Trøndelag midler til 2,5 årsverk ekstra. Men nå som høsten er her, er det ikke penger til satsingen lenger.

– Det var så godt å være nok folk på jobb. Det ga oss helt nye muligheter med barna, sykefraværet gikk ned, og tilbakemeldingene fra foreldrene var bedre enn før, sier styrer Merethe Huseby (56).

Gjølme barnehage har tre avdelinger og ligger oppe i lia med vidt utsyn mot Trondheimsfjorden. I sin tid gikk Venstre-leder Guri Melby nettopp her. Den gangen var barnehagen en såkalt korttidsbarnehage, med begrenset åpningstid. Nå holder de åpent fra kvart på sju om morgenen til klokka fem på ettermiddagen.

– Ungene har lengre dager i barnehagen i dag. Det er et større mangfold i befolkningen og flere barn med særskilte behov. Vi burde vært mye bedre bemannet, sier barnehagelærer Tordis Ramvik (45).

– Lønna må opp

Og det mangler ikke på folk som kunne tenke seg å jobbe i Gjølme barnehage. Søkerbunke- ne har vært gode når de har lyst ut stillinger, forteller Merethe Huseby.

De har også mange unge som spør om jobb et år før de skal studere.

– De snakker om at de skal ta seg et friår. Men det er nok alt annet enn fri å jobbe i barnehage, ler hun.

Heldigvis trives de fleste som får sjansen.

Det var så godt å være nok folk på jobb.

Merethe Huseby

Visste du at?

Barnehagepolitikken er lagt til kapitlene om utdanning i de fleste parti-programmene. Men Frp og Sp har plassert den inn under familiepolitikk.

– Jeg synes vi skal fremsnakke barnehagen som arbeidsplass. Jeg hadde aldri blitt her så lenge om det ikke var for at jeg trivdes. Det er den beste jobben man kan ha, sier Eva Nøstvik Eggen (i midten). Det er kollegaene Tordis Ramvik (t.v.) og styrer Merethe Huseby helt enige i.

– Vi har hatt flere som synes det er så gøy og givende at de endrer planene og går for barnehagelærer i stedet. Jeg er fornøyd med hver eneste vi kan rekruttere inn i yrket.

For å overbevise enda flere må lønna opp, mener Gjølme-gjengen.

– For lav lønn er et argument jeg stadig hører for hvorfor unge ikke velger å bli lærer i barnehage eller skole. Sånn burde det ikke være, sier Tordis Ramvik.

45-åringen har jobbet til sammen 22 år i barnehage. De siste ti her i Gjølme. Hun mener mye har endret seg på de årene, ikke minst foreldrenes forventninger.

– Det er flere som krever mer. Noen ser bare

Partiene om bemanning

Partiene skriver i sine partiprogram at bemanningen i barnehagene må være god eller styrkes, men i motsetning til ved forrige stortingsvalg er det ingen partier som lenger har noen tallfesta mål for antall barnehagelærere eller fagarbeidere.

og

vil at bemanningsnormen skal gjelde hele åpningstiden.

og

vil også styrke normen.

– Barn med særskilte behov vil alltid finnes i barnehagen. Vi må ha nok folk til å ta oss av alle barn, sånn at de ikke får vansker senere i livet, sier Eva Nøstvik Eggen (til høyre).

Hvorfor er det så vanskelig å forstå at bedre bemanning må til?

Tordis Ramvik,
barnehagelærer

sitt barn og deres behov. Det er en utvikling som har skjedd over år, sier Ramvik.

I Gjølme barnehage har de investert i å styrke forholdet mellom barnehagen og hjemmene. De har hatt med seg både idrettslag og kommunalsjef på foreldremøter.

– Det er fint at vi jobber sammen som lokalsamfunn for å gi barna ballast og trygghet, sier Merethe Huseby.

Det merkes at de bor på et lite sted, forteller de. Skolen ligger trygt plassert vegg i vegg med småbarnsavdelingen. De tidligere barnehagebarna smiler og vinker fra skolegården. Og når Eva, Tordis og Merethe handler i sentrum av Orkdal, får de de sjelden gå alene.

– Hvis jeg skal på senteret, setter jeg av god tid. Det er så mange tidligere barn og foreldre som vil slå av en prat. Man føler seg nesten som en kjendis. Mange forteller at vi har utgjort en forskjell i livene deres. Er det rart at jeg gleder meg til å gå på jobb hver dag? sier Eva Nøstvik Eggen.

Tordis Ramvik er enig.

– Jeg skulle bare ønske at politikerne kunne se at vi gjør jobben vår enda bedre om vi er nok folk. Hvorfor er det så vanskelig å forstå at bedre bemanning må til?

Barnehagen skal forberede barna til skolen med lese- og skriveopplæring

JA

NEI

Kommersielle aktører skal
ikke drive barnehager

JA	NEI
 	

Demokratier skapes i klasserommet

Kampen for grunnleggende demokratiske verdier i samfunnet går gjennom lærer og elever i klasserommet. Få inspirasjon og redskaper for at du og skolen din kan gjøre en forskjell.

Trenger du mer kunnskap for å undervise om terrorangrepene 22. juli og kontroversielle emner som radikalisering, ekstremisme og terror?

Ta et gratis dybdedykk i demokrati med Wergelandsenteret, 22. juli-senteret, Utøya og Raftostiftelsen. Arrangøren dekker reise, opphold og nattillegg til lærere. Tilbudet er finansiert av Kunnskapsdepartementet.

- **Demokrativerksted for lærere og elever**
- **Kurs for lærere på ungdomsskolene og videregående**
- **Lærerstudentkurs**

Les mer om alle våre tilbud og meld deg på via wergelandsenteret.no/pamelding

THE EUROPEAN
WERGELAND
CENTRE

Stortingsvalget 2025

*Vi hoppet på slalåmski
en utedag på skolen.
Jeg hoppet ekstremt
langt.*

ARILD HERMSTAD

MDG-leder og tidligere elev ved
Rolland skole

I podkasten «Har du fasiten?» forteller lederen for Miljøpartiet De Grønne at alle elevene fikk med seg stjernehoppet hans. Nå er målet å vinne lærerhjerterne også.

– Grønn politikk og skolepolitikk er to sider av samme sak. Vi kan ikke skape en bærekraftig fremtid uten en solid skole, sier Hermstad.

Drømmeskolen har mer lek, mindre skjerm og langt færre seksåringer, forteller han.

– Seksåringene skal få gå i barnehagen, lover MDG-lederen.

Hør podkasten her

– Skoledebatt

**Rektor Monika Antun
og lærer Fredrik Olsen Espe
ved Rolland skole mener
de reelle utfordringene
blir oversett i dagens
skoledebatt.**

Tekst og foto: Ingvild Constance Festervoll Melien

BERGEN, HORDALAND: Rolland skole i Åsane i Bergen ble bygget i 1978. Den gule bygningen har vært moden for utskiftning lenge, og denne høsten starter endelig rivingen av den eldste delen. Rektor Monika Antun er derfor på flyttefot. Inne på kontoret er det flytteesker og stabler med permer.

– I skolen bruker man mye tid på å dokumentere, fastslår hun og peker på alle papirene.

Det bringer oss rett inn i kjernen av saken, nemlig stortingsvalg og norsk skole.

– Om du skulle endret én ting ved norsk skole, hva skulle det vært?

– Det kreves for mye dokumentasjon for helt enkle saker. Jeg skulle ønske vi kunne brukt den tiden i klasserommet i stedet.

Rektor får full støtte av Fredrik Olsen Espe, tillitsvalgt og lærer for 6. klasse.

– Tid brukt til å skrive dokumenter fører til mindre tid til den enkelte elev. Vi må snakke om hvilke oppgaver lærere faktisk skal ha og frigi tid til undervisning.

Alle eller ingen

Rolland skole har 320 elever. I sin tid var MDG-leder Arild Hermstad én av dem. Nå går han til valg på å utsette skolestart til 7 år, eventuelt teste ut fleksibel skolestart etter modenhet.

Det siste mener rektor Monika Antun er en dårlig idé: – Enten bør alle starte, eller ingen. Men de små må få være små. Ikke streve med å sitte stille, lære bokstaver og regning. Bruk tiden på å trygge førsteklasingene gjennom lek og gode relasjoner, sier hun.

MDG er også blant partiene som ønsker å kutte ned på prøver og kartlegginger i skolen. De vil blant annet avvikle nasjonale prøver.

Det støtter Fredrik Olsen Espe.

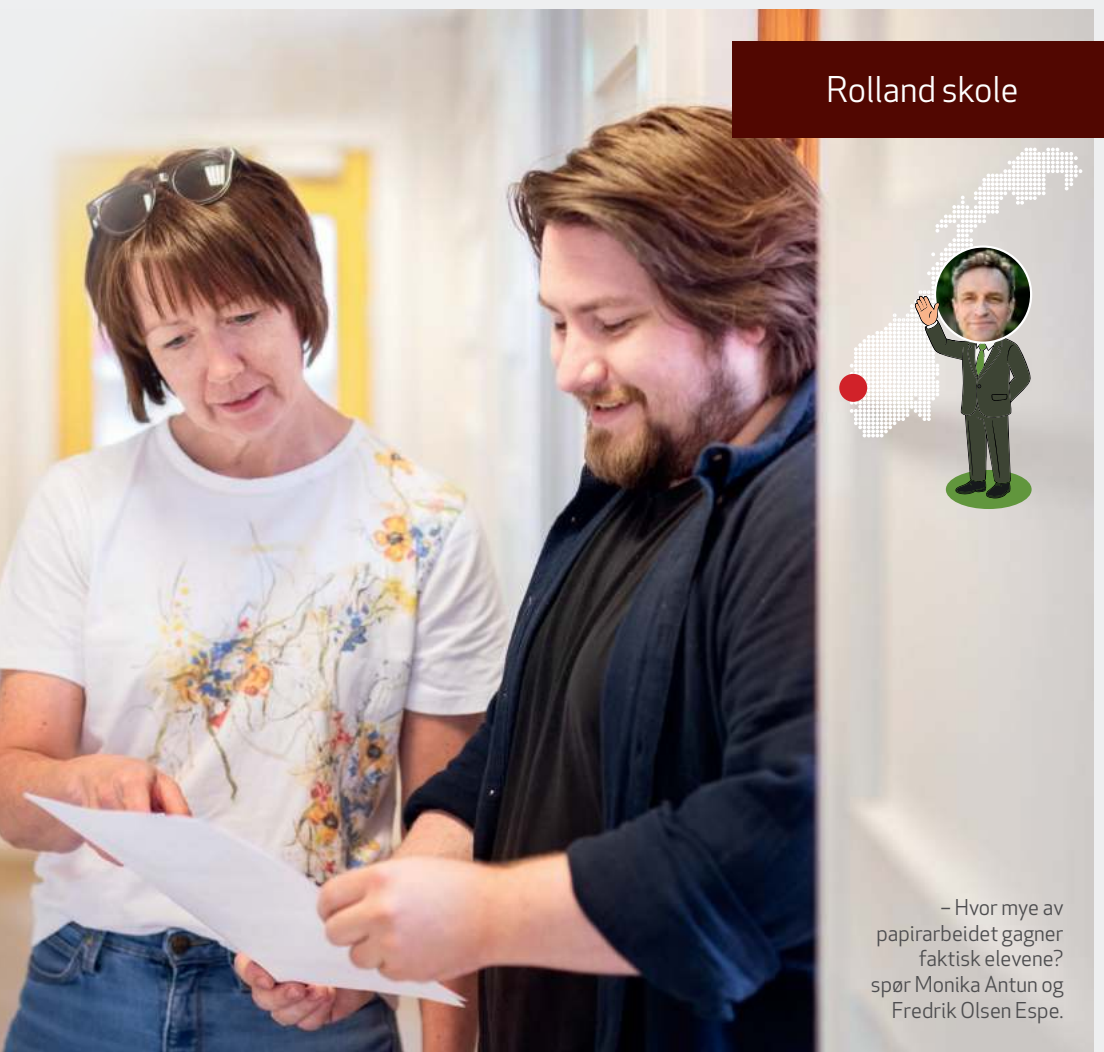
– Man løser ikke noe med nasjonale prøver. Derimot er tilpassede prøver bra i den enkelte

Det berømte «laget rundt»:

I partiprogrammene lover alle partiene, med unntak av Frp, å styrke laget rundt elevene og lærerne.

På spørsmål fra Utdanningsforbundet om de vil ha en bemaningsnorm for dette laget, er det imidlertid bare Rødt og MDG som svarer ja.

en er utdatert

Rolland skole

– Hvor mye av papirarbeidet gagnar faktisk elevene? spør Monika Antun og Fredrik Olsen Espe.

klasse for å vise hva man eventuelt må jobbe mer med, mener han.

Kutt, kutt, kutt

Antun og Espe sier det skjer for lite i skolepolitikken, selv om både regjeringer og kunnskapsministre kommer og går. De mener at dagens diskusjon om lærerens autoritet i klasserommet er utdatert og ikke tar opp de virkelige problemene i norsk skole: å få nok ressurser slik at man kan tilrettelegge for alle elever, også dem med spesielle behov.

– Jeg ønsker at alle skoler skal kunne ta imot alle typer elever. I hvert fall på barneskolen, så alle kan få gå på nærskolen, sier Antun.

Å samle noen elever på skoler med forsterket avdeling eller i spesialskoler, som Frp ønsker flere av, tror hun ikke er veien å gå.

– Men skal vi hjelpe alle, krever det mer pen-

ger, tid og ressurser, understreker rektoren.

I Bergen er det mange skoler som skriker etter en oppgradering. Likevel har vestlandshovedstaden godt med kvalifiserte søkere til lærerstillingene.

– Men det er mangel på stillinger. Jeg føler det kuttes i budsjettene uansett hvem som styrer, sukker Espe.

Kuttene går også utover tilbudet til elevene. Pengene som skal dekke kulturutflukter til barna var brukt opp allerede i vår, og det er dyrt å skaffe nye skolebøker.

– Hvis man i tillegg kutter ned på skjerm, slik mange politikere vil, blir det dårligere kunnskapsgrunnlag. Man kan ikke lese om Bush anno 2001 når det er Trump som regjerer, sier Espe, og fortsetter: – Diskusjonen kan ikke være for eller imot skjerm. Det må handle om bruken av den.

Nasjonale prøver?

SKROT

ENDRE

BEHOLD

Reverser seksårsreformen:

Lag førskole for seksåringene:

Ja til mer fleksibel skolestart:

Mer lek i førsteklasse:

Stortingsvalget 2025

*Jenny, læreren vår,
hadde et hjerte for alle
barna i bygda. Jeg var
så heldig.*

DAG-INGE ULSTEIN

Leder for KrF og tidligere elev
ved Sula ungdomsskole

– Jenny sa selv at det var et kall å bli lærer, sier lederen for Kristelig Folkeparti, Dag Inge Ulstein.

Hans drøm er at alle elever skal oppleve å ha en lærer som han selv hadde. Men for å få til det må yrket bli mer attraktivt, mener han.

– Lønna må opp, sier Ulstein i podkasten «Har du fasiten?».

Og det stopper ikke der. I tillegg til mer penger lover KrF-lederen både mer respekt, mer tid og bedre rammevilkår for landets lærere.

Hør podkasten her

Koker suppe p

– Elevene her står bak startstreken når startskuddet går, sier rektor. I en av landets fattigste kommuner må de spinke og spare år etter år.

Tekst og foto: Bjørn Asle Grimstad

SULA, MØRE OG ROMSDAL: Rektor ved Sula ungdomsskole, Pål André Holen, har pulten full av papirer. For et par timer siden fikk han beskjed om at han må spare inn en million kroner neste år.

– Det går ikke. Allerede i år har vi merforbruk, fordi vi har kuttet i driften år etter år. Vi kan ikke spare mer uten å bryte lovverket, sier han oppgitt.

Sula, der Kristelig Folkepartis leder Dag Inge Ulstein vokste opp, er én av ti kommuner med lavest inntekt i Norge. Ifølge kommunens årsmelding får de inn 40 millioner kroner mindre enn en gjennomsnittskommune.

De er også også i bunnsjiktet i pengebruk per elev i grunnskolen. Det fører til dårlige arbeidsvilkår og høyt sykefravær, og dårligere læringsgrunnlag for elevene, sier Holen. Spesielt tenker han på dem som trenger litt ekstra hjelp.

– Det burde gått en alarm et sted når en kommune bruker så lite på skole, sier han.

– Jeg liker tanken på enhetsskolen, men stiller spørsmål om barn og unge får like muligheter. Jeg vil si at de som vokser opp i en så fattig kommune som Sula, starter bak startstreken når startskuddet går. Og de med dårligst resultater må stille seg bakerst i køen for å velge videregående skole.

Vil ha flere normer

På kontoret til lærer og rådgiver Jan Gunnar Åkre henger flere plakater. Én viser nettopp utdanningsmulighetene etter ungdomsskolen. Han har nettopp prøvd å inspirere elever på åttende trinn til å bli entreprenører.

– Vi skulle gjerne hatt flere som har turt å satse selv og vil bo her. Det ville hatt en god økonomisk effekt, på lang sikt, sier han.

For mer skatteinntekter skulle kommunen gjerne hatt. Men Åkre stiller også spørsmål ved selve styringsmodellen.

– Det som bør diskuteres, er hvor mye makt kommunene skal ha over den enkelte skole. Lærernorma er veldig bra. Men kommunen må

Pris pr elev

Norske kommuner bruker i snitt cirka 120 000 kroner per elev i grunnskolen (ikke inkludert utgifter til skoleskyss og lokaler).

– Bærum bruker minst, cirka 100.000,- per elev.

+ Utsira bruker mest: 345 000,- per elev.

å spiker

Sula ungdomsskole

Jan Gunnar Åkre prøver å så motivasjon og fremtidstro hos åttendeklassingene.

spare og ser etter muligheter til å kutte der det er mulig. Det kan gå spesielt utover elever som har behov for ekstra oppfølging, sier han.

Når det ikke kan kuttes flere lærerstillinger, må de i laget rundt, ansatte som jobber med skolemiljøet, gå.

– Vi burde hatt flere normer og regler som sikrer en god skolehverdag, sier Åkre.

Nivådeling gjør vondt verre

Satsingen på en mer praktisk skole som regjeringen har lovet, har de ikke merket noe til.

– Det ble sagt at det skulle komme noe penger til utstyr, men her har vi bare merket kutt etter kutt. Vi har så vidt råd til å kjøpe ingredienser til skolekjøkkenet og må spinke og spare for å ha råd til spiker. Driften er på et minimum, sier lærer Katinka Havnegjerde Tandstad.

Men til tross for trang økonomi, har skolen prioritert å ha to kontaktlærere i hver klasse for å sikre elevene god oppfølging.

– Da får vi en buffer mot utskiftninger og sykefravær, som kan gå utover elevenes disiplin og motivasjon, sier Tandstad.

Frps medisin med mer nivåinndeling har hun liten tro på.

– Som fersk lærer fikk jeg ansvar for ti-tolv elever med lærevansker og særs ulike utfordringer. Å samle mange som sliter og er lite motivert, gjør det etter min erfaring bare verre.

Hun vil heller ha blanda grupper der elevene kan dra hverandre opp.

Åkre er enig: – Deler man inn etter nivå, kan man ta fra en umoden elev muligheten til å ta høyere utdanning. Det rokker ved den sosialdemokratiske grunntanken, sier han.

Enhetsskolen vs nivådeling

I Norge har vi en enhetsskole. Det betyr at alle barn skal tilbys opplæring i skoler på tvers av deres kulturelle, sosiale og økonomiske bakgrunn. Kriterier for skolestart og hvordan de fordeles i trinn, klasser og faste grupperinger, tar kun utgangspunkt i barnas alder og hvor de bor.

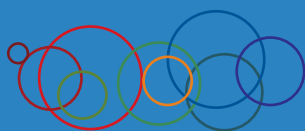
Opplæringsloven åpner for at man kan bruke nivådeling midlertidig dersom elever trenger det for å få utbytte av undervisningen.

Det vil Frp endre. Partiet vil ikke ha noen enhetsskole. Frp vil derimot gi skolene frihet til å dele elevene inn etter faglig nivå.

Høyre ønsker også mer bruk av nivådeling i norsk skole.

Alle partiene på Stortinget er enige om at de ønsker mer praktisk undervisning i ungdomsskolen. Høyre og Frp foreslår at det skal innføres yrkesfaglige valgfag for ungdomsskoleelevene.

Stortingsvalget 2025

*Min dysleksi
ble oppdaget sent.
For mange med lære-
vansker opplever det
samme.*

Høyre

ERNA SOLBERG

Høyre-leder og tidligere elev ved
Langhaugen videregående

Erna Solberg er bekymret for at mange går ut av skolen uten å kunne lese og skrive. Hun mener lærevansker oppdages for sent. I podkasten «Har du fasiten?» serverer hun løsningen:

– Kartleggingsprøver. Hvis du mener at de ikke trengs, da har du ikke sett alt det jeg har sett, sier hun.

Høyre-lederen mener den tidlige innsatsen må starte allerede i barnehagen.

– De eldste barna må forberedes bedre på skolestart.

Hør podkasten her

Ikke rom for tilrettelegging

Flere elever har rett til tilpasset opplæring. Men skolen mangler både plass og ressurser, forteller rektor ved Langhaugen videregående skole i Bergen.

Tekst: Kari Oliv Vedvik Foto: Eivind Senneset

BERGEN, HORDALAND: – Vi har sett en økning av elever som har krav på tilpasning. Noen trenger å sitte mer skjermet, for eksempel. Men vi har ikke plass. Klasserommene våre er små og i dag har vi ikke ekstrarom, sier Berit Tesaker (59).

Hun tok over som rektor på Langhaugen videregående skole i fjor høst. Da var det vedtatt at skolen endelig skulle få et nybygg. Nå reises det utenfor vinduet til rektors kontor. Men fortsatt står pulter og stoler tett i tett mange steder.

– Det sier seg selv at det ikke er ideelt når man skal følge opp elever som trenger noe ekstra, sier lærer Magnus Lyngstad (44).

– Jeg tror vi hadde hatt god effekt av å ha mindre klasser, mener kollega Siri Margrethe Nafz (37): – Det er ikke lett å tilrettelegge for enkeltelever når de er 29 andre i klassen som også skal ha hjelp.

For å bistå lærerne har skolen fått på plass en miljøarbeider. Han holder til i en fargerik bod, i fellesaulaen midt i skolebygget.

– Vi prøver å tilrettelegge for alle, men vi trenger flere ressurser. Aller helst skulle vi hatt flere miljøarbeidere, sier Berit Tesaker.

Vil ha mattesatsing

Langhaugen videregående har om lag 600 elever og tilbyr musikk, dans og drama i tillegg til studiespesialisering. Midt på 1970-tallet var Høyre-leder og tidligere statsminister Erna Solberg elev her. Hun har fortalt at det var her hun fikk interessen for samfunnsfag.

Selv brenner rektor aller mest for matematikkfaget. Hun er selv utdannet realfaglærer.

– I dag kan elevene velge mellom praktisk matematikk eller avansert matematikk. Jeg savner et alternativ. Samfunnet trenger flere som behersker matte på et høyere nivå enn det praktisk matematikk gir.

Rektor er dessuten skeptisk til at skoleåret

Visste du at?

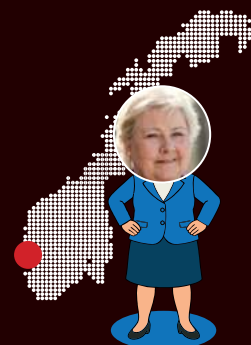
Tidligere var det en maksgrænse på 30 elever i klasser for allmenne fag (nå studiespesialisering) og 15 elever på yrkesfag. Denne grensen ble fjernet i 2003.

Venstre er det eneste partiet som tar opp klassestørrelser i videregående i sitt partiprogram. De skriver at for store klasser gir dårligere fysiske arbeidsforhold, dårligere mulighet for tilpasset opplæring og stor vurderingsbyrde for dem som underviser.

Venstre ønsker at «undervisningsgruppene i videregående opplæring ikke blir for store.»

Langhaugen videregående skole

Lærer Magnus Lyngstad og kollega Siri Margrethe Nafz har en lang ønskeliste for skolen. Mindre klasser troner høyt på den.

Det skal være en fraværs-
grense i videregående skole

JA	NEI

Det skal være karakterbasert opptak
til videregående skole i hele landet

JA	NEI

til avgangselevne er blitt snevret inn. I mars bestemte Ap-regjeringen at eksamensperioden skal starte allerede første uken i mai. Så er de ferdige når russefeiringen begynner for fullt. Men det betyr også at elevene og lærerne må komme seg gjennom pensum på kortere tid.

– Hvordan skal skoleåret da legges opp? Burde noe av pensum vært flyttet til de andre årene? Det er flere ting som burde vært avklart før man tok en slik beslutning, sier Tesaker.

En annen politisk stridssak er fraværsgrensa. Den ble innført av Høyre i 2016 og har beviselig redusert fraværet. Lærer Magnus Lyngstad er positiv til at man har en slik grense, men er skeptisk til dokumentasjonskravet. Regelen sier at elevene står i fare for ikke å få karakter dersom de har mer enn 10 prosent udokumentert fravær i et fag.

– Mitt inntrykk er at det er alt for lett å få legeerklæring tilbake i tid når man står i fare for å gå over den grensa, sier han.

Siri ønsker seg også regler for mobilbruk i videregående. Begge lærerne vil også ha klarere retningslinjer for bruk av KI i skolen.

– Helt klart. Det bør også være mulig å stenge nettet helt og sikre at alle har tilgang til de samme ressursene, mener Lyngstad.

Så glad blir en rektor når det etterlengta nybygget endelig kommer på plass.

Man bør teste om mappevurdering eller langtidsoppgaver kan erstatte eksamen i videregående skole

JA	NEI
  	
 	

Mobiltelefon i videregående

Ingen av partiene går til valg på å innføre noe nasjonalt mobilforbud i videregående skole.

Men Utdanningsdirektoratet anbefalte i fjor at mobiltelefoner fjernes fra klasserommet i undervisningstiden, også i videregående skole.

64 prosent av de videregående skolene har innført mobilregler.

UNICEF RUNDEN

En enkel aktivitetsdag for elever i hele Norge!

UNICEF-runden er et gratis undervisningsopplegg med materiell for hele grunnskolen. Få med deg din skole på en inspirerende dag som kombinerer fysisk aktivitet med solidaritet! Elevene får oppleve gleden av å hjelpe andre barn og lærer om sine egne og alle barns rettigheter. Dette kan gjennomføres hele året, og passer ekstra godt rundt **FN-dagen 24. oktober**. Årets innsamling går til utdanning for barn i Gambia – et lite land med store drømmer!

Skann her for
å lære mer og
melde dere på

www.unicefrunden.no

unicef
for hvert barn

Stortingsvalget 2025

*Vi dusja i takrenna
til vi ble så våte at vi
måtte få være inne. Da
fikk vi litt kjeft.*

MARIE SNEVE MARTINUSSEN

Rødt-leder og tidligere barnehagebarn i Prestøya barnehage

Marie Sneve Martinussen blir litt sentimental og må søke opp den gamle barnehagen sin på nett mens hun blir intervjuet til podkasten «Har du fasiten?».

Der snakker hun om sine visjoner for norske skoler og barnehager. Bedre bemanning står høyt på lista. Rødt-lederen mener også færre timer i grunnskolen vil føre til mer læring.

– Kvaliteten på timene blir bedre hvis læreren får mer tid til å planlegge undervisningen, sier hun.

Hør podkasten her

Trenger tid med barna

Nok kvalifiserte folk er suksessoppskriften, sier barnehagelærerne i Kirkenes. Ellers kan egentlig politikerne holde seg unna, mener de.

Tekst: Kaja Mejlbo Foto: Petter Andreas Wadstensvik

KIRKENES, FINNMARK: – Ingen dager er like når man jobber i barnehage. Det er nye gleder og nye utfordringer hver dag, sier Trine Johansen.

Hun er pedagogisk leder i Prestøya barnehage i Kirkenes. Det mørkmalte huset, tett på sjøen og naturen, har plass til 72 barn. For godt over 30 år siden var Rødt-leder Marie Sneve Martinussen ett av barna her, men det var nytt for Johansen og kollegene Cecilie Tønnessen og Grethe Grindhaug.

– Det visste jeg ikke. Men Martinussen og Rødt skal ha for at de nok er partiet med den mest konkrete barnehagepolitikken. De har tiltak som vil bedre hverdagen vår, mener Grindhaug.

Hun sikter blant annet til at Rødt vil styrke bemanningsnormen, og at den skal gjelde i hele åpningstiden. Partiet vil også kreve 2 milliarder kroner til flere barnehagelærere hvis de skal støtte en eventuell ny Ap-regjering.

– Det siste er viktig, sier Grindhaug.

Et stort varsku

I 24 år har hun jobbet i barnehage. Johansen har rukket å få 15 år på CV-en. Men ingen av dem slår kollega og enhetsleder Cecilie Tønnessen. 38 år kan hun skryte av.

Ikke så rart hun er opptatt av arbeidsbetingelser, og pensjon, mener hun selv.

– Det har skjedd mye på de årene. Yrket er blitt profesjonalisert, og jeg gleder meg over at verdien av en god barndom er blitt anerkjent. Samtidig har arbeidsoppgavene blitt flere, og kravene har økt, uten at betingelsene har endret seg i takt med dem, sier hun.

– Jeg mener det er et stort varsku at så mange barnehagelærere ikke makter å stå i jobb til pensjonsalder. Det bør være særaldersgrenser

Rødt-lederens gamle avdeling, Midnattsola, eksisterer fortsatt, forteller de ansatte i Prestøya barnehage. Fra venstre: Trine Johansen, Cecilie Tønnessen og Grethe Grindhaug.

Barnehage i tall:

Venstre er partiet som bruker ordet «barnehage» flest ganger i partiprogrammet: 85 totalt.

Miljøpartiet De Grønne skriver minst om barnehage. De bruker ordet 18 ganger.

Prestøya barnehage

Det bør innføres løpende barnehageopptak

JA	NEI

Høyre, Sp, Ap og SV vil gi barn født i desember rett til barnehageplass ved fylte ett år.

I 2024 ble kostnaden for å utvide barnehageopptaket til desemberbarna beregnet å være 600 millioner kroner.

Løpende barnehageopptak ble i 2019 anslått å koste cirka 5,7 milliarder kroner.

for barnehageansatte også.

Prestøya-gjengen ønsker seg tiltak både for å rekruttere og beholde ansatte. Og de skryter av sin egen eier. Sør-Varanger kommune har økt grunnbemanningen. Der starter nyutdanna med en lønn tilsvarende 10 års ansiennitet.

Lønn som står i stil med jobb og ansvar er nok det viktigste tiltaket for å sikre nok folk, mener Grethe Grindhaug.

Enkelte valgsaker mener de kan ha stikk motsatt effekt.

– Mistillit

Som gratis barnehage og løpende opptak. Flere barn, og flere av de yngste, kan fort bli en belastning for de ansatte dersom ikke bemanningen økes, mener de.

Språkkartlegging av barnehagebarn er en annen sak de har lite til overs for.

– Å kreve språkkartlegging av alle barnehagebarn er nærmest en mistillit mot vår profesjon, sier Grindhaug.

sjon, sier Grindhaug.

– Vi er fagfolk som jobber med språk og utvikling hver eneste dag. Kartlegging bruker vi dersom vi ser at det er et barn med særskilte behov eller utfordringer. Politikerne bør ikke bestemme når eller hvordan det skal gjøres.

Cecilie Tønnessen nikker.

– Det er mye viktigere at vi har tid til å være med barna og observere dem i leken.

De forteller om viktigheten av lek og kvalifiserte voksne som kan veilede barna i den.

– Vi ser hvordan barn utvikler relasjoner, sosial kompetanse og språk. Vi veileder dem som trenger det, følger progresjonen deres eller vurderer flere tiltak, sier Trine Johansen.

De er ikke i tvil om at de har valgt riktig yrke, barnehagelærerne i Kirkenes.

– Uten tvil. Dette er verdens beste jobb, sier Tønnessen.

– Men vi trenger nok, kvalifiserte, folk på jobb hele dagen, understreker Grindhaug.

Barnehage skal være gratis

JA	NEI

Stortingsvalget 2025

*Det var veldig godt
å være en del av
fellesskapet i klassen.
Vi møtes fortsatt.*

JONAS GAHR STØRE

Arbeiderparti-leder og tidligere
elev ved Ris ungdomsskole

– Vi hadde den samme klassen i ni år. Det tror jeg hadde mye å si for tryggheten vi følte, forteller Jonas Gahr Støre i podkasten «Har du fasiten?».

Ap-lederen har mange gode minner fra skoletiden. Et av dem risset han inn i veggene i klasserommet også. Men han har ikke klart å finne verken sitt eller jentas navn igjen.

I podkasten sier Støre at han vil verne om fellesskolen og advarer mot Frps mål om nivådeling og flere spesialskoler. Han lover også lesesatsing og å styrke laget rundt eleven. Hør mer i podkasten!

Hør podkasten her

– Lærernormen

Ikke rør lærernormen, er beskjeden fra rektoren på statsministerens gamle skole.

Tekst: Jørgen Jelstad Foto: Siv Dolmen

OSLO: – I det klasserommet stod Jonas og Erna og malte side om side, sier rådgiver og lærer Vibeke Solberg og peker ut vinduet.

Ris skole på vestkanten i Oslo er ikke bare statsminister Jonas Gahr Støres gamle skole. Det er også skolen hvor barna til både Jonas og Høyre-leder Erna Solberg gikk i samme klasse for noen år siden. Og da var det rød-blå foreldredugnad, hvor de to kunne krangle om fargen på klasserommet de malte.

– Jeg husker Jonas lette bak en radiator, hvor han som elev en gang hadde skrevet navnet sitt, for å se om det fortsatt var der, sier Solberg og ler.

Og klassen med politikerbarna? Den var, ikke overraskende, det lærerne kaller engasjert.

Men, også rådgiver Solberg, rektor Peder Gjødrem og lærer Ingunn Parker Bekkhus, er engasjerte når det er tid for en prat om skolepolitikk før valgkampen går i gang for alvor.

Tre av temaene de håper politikerne snakker om er:

Veiledning av nyutdannede, som er hjertesaken til lærer Bekkhus. Hun mener politikerne bør fastsette rammer for en veiledningsordning i lovverket, slik at alle nyutdannede får et skikkelig opplegg.

Ikke rør lærernormen, er rektor Gjødrem fanesak, for han mener den sikrer et minimum av ressurser til alle skoler.

Mer oppfølging av elever med mye fravær, ettersom de mener økende fravær er i ferd med å bli et kjempeproblem i grunnskolen.

Sikring mot lærerkutt

Lærernormen er det første rektor Gjødrem trekker opp av hatten.

– Det er viktig at den opprettholdes, for den sikrer at vi har et visst minimum av ressurser til undervisningen, og at det faktisk er pedagoger som underviser elevene, sier han.

Han forteller at lærernormen har vært spesielt viktig for skoler som Ris, ettersom politikerne i Oslo ofte har prioritert å omfordele penger fra ressurssterke områder i vest til mer levekårsutsatte områder i øst.

Lærer- normen

Lærernormen ble innført i 2018 og har ført til flere lærere i skolen.

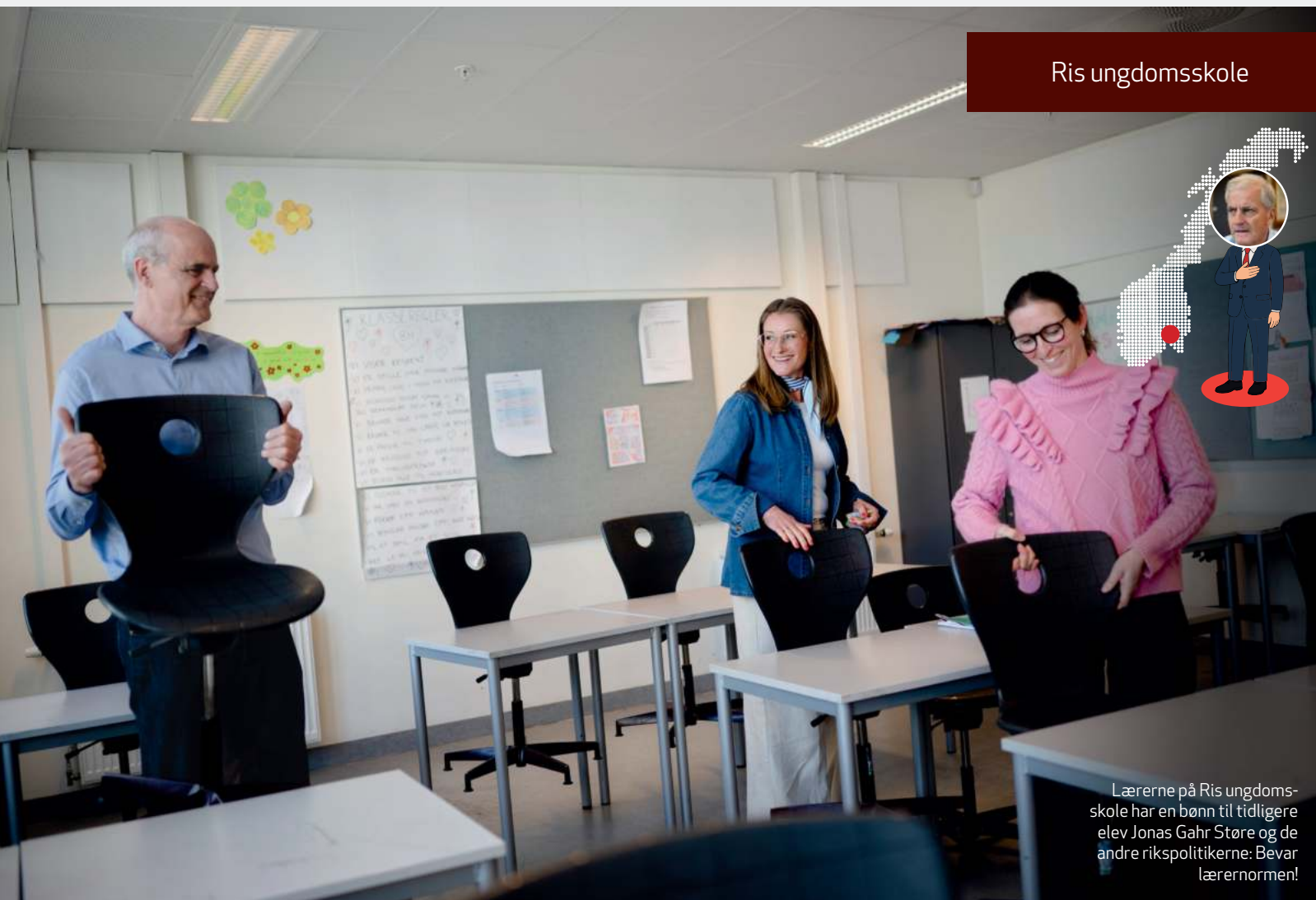
KS vil skrote dagens norm. De mener den er for rigid og vil gi kommunene mulighet til å fordele ressursene annerledes. Utdanningsforbundet kjemper imot. De mener normen sikrer skolene og elevene et minimum av ressurser og en likeverdig opplæring.

**Vi lærere
kan ikke få
ansvaret
for alt.**

Ingunn Parker
Bekkhus

n beskytter mot kutt

Ris ungdomsskole

Lærerne på Ris ungdomsskole har en bønn til tidligere elev Jonas Gahr Støre og de andre rikspolitikerne: Bevar lærernormen!

– Det er naturlig at østkantskolene får noe mer penger enn vestkantskolene, men vi trenger også et minimum av ressurser. Og da er lærernormen veldig viktig, sier Gjedrem.

Han peker på at det er kritisk dårlig kommunøkonomi over hele landet, og at Oslo ikke er noe unntak. Det skal kuttes.

– Hvis politikerne i en slik situasjon fjerner lærernormen, er det fare for kvaliteten på undervisningen. Lærernormen fungerer som en beskyttelse mot for store kutt, sier han.

Vil ha veiledning inn i loven

Lærer Ingunn Parker Bekkhus mener politikerne bør sørge for klarere rammer for veiledning av nyutdannede lærere.

– Læreryrket er et av de mest komplekse yrkene vi har. Det er ekstremt mye nytt å sette seg

inn i for en nyutdannet lærer, sier hun.

Bekkhus er selv med i et veiledernettsverk i Oslo. Hun mener rammene rundt veiledningsordningen fortsatt er uklare, noe som gjør at nyutdannede lærere får ulike tilbud.

– I de fleste kommuner har de krav på én time mindre undervisning i uka, hvor de isteden skal bli fulgt opp av veileder. Men slik er det ikke i Oslo. Dette burde vært likt for alle, uavhengig av hvor du jobber, sier hun.

Hun forteller at flere hundre nyutdannede lærere kommer inn i Oslo-skolen hvert år, og at hun i desember i fjor snakket med mange av dem på et felles kurs.

– Da fortalte flere at de ennå ikke visste hvem de hadde som veileder, eller at de hadde fått nærmeste leder som veileder. Det er kanskje ikke så lett å være åpen og ærlig med veile-

deren om problemer du opplever, dersom veilederen samtidig er lederen din, sier Bekkhus.

I dag er det nasjonale retningslinjer for veiledning av nyutdannede, men Bekkhus mener det ikke er bindende nok for skoleeierne, og at politikerne bør gi tydeligere føringer lagt inn i et lovverk.

– En del lærere velger dessverre å slutte i skolen. God veiledning ville gitt mange en mykere start inn i yrket, og da kunne vi kanskje også beholdt flere lærere lenger, sier Bekkhus.

Fraværsproblemet

Rådgiver ved skolen, Vibeke Solberg, trekker fram fraværsproblematikk som et økende problem hvor politikerne bør sette inn tiltak.

– Stadig flere elever faller ut. Det er bekymringsfullt, sier hun.

Hun mener det er en del elever som hadde hatt godt av alternative tilbud og annen oppfølging enn bare klasseromsundervisning.

– Det er ikke alle som passer til å sitte i et klasserom sammen med 29 andre, sier Solberg.

Også rektor Peder Gjødrem mener dette er en stor og økende utfordring.

– Fraværet i grunnskolen har eskalert, og det er et samfunnsproblem hvor det trengs politiske tiltak, sier han.

De etterlyser både bedre systemer for å holde oversikt over fravær blant elevene, og at det settes inn et større hjelpeapparat, så skolen ikke blir stående alene i oppfølgingen.

– Det er ikke nødvendigvis skolen som er problemet, for eksempel kan det handle om helseutfordringer eller andre ting. Det er behov for tidligere innsats fra et mer omfattende støtteapparat, for å få satt i gang tiltak som kan hjelpe disse elevene, sier Gjødrem.

– Snakk om hvor gøy det er

Lærer Bekkhus har også en annen oppfordring i valgkampen.

– Jeg vil høre mer om hvor gøy det er å være lærer, for det blir ofte bare snakk om alt som er tøft og vanskelig. Ja, det er mye å gjøre og fullt kjørt i perioder, men det er også utrolig meningsfylt, sier hun.

De er skjønt enige om at de i alle fall ikke trenger noen nye, store politiske reformer.

– Nå har vi nettopp hatt en total renovering av læreplanene, så de kan kanskje få ligge i fred en stund nå, sier Solberg.

De mener også politikerne kan bli litt for glade i å skulle løse problemer gjennom å «ta det inn i skolen».

– Vi lærere kan ikke få ansvaret for alt, sier Bekkhus.

– Og de har sjelden noen forslag til hva som skal tas ut hvis noe nytt skal inn, sier Solberg.

Så hvordan opplever de tre at politikerne snakker om skole når det er valgkamp?

– Det er veldig mange store ord. Og man merker ofte at politikerne ikke har vært lærere selv. Så de kan gjerne komme på besøk og være med i klasserommet for å se hvordan hverdagen er. Det kan jo være en utfordring til vår tidligere elev Jonas, sier Gjødrem med et smil.

Og så er det én ting de er helt samstemte om, nemlig hva de er lei av at politikerne snakker om i skolepolitikken:

– Skolemat, er det unisone svaret fra alle tre.

Fraværet i ungdomsskolen har økt etter koronapandemien

Skoleåret 2023/2024 hadde en tiendeklassing typisk åtte dager og syv enkelttimer fravær. Det er to dager og to timer mer enn skoleåret 2018/2019.

I løpet av den samme perioden har andelen elever med 20 fraværsdager eller mer nesten doblet seg. (fra 9 til 17 prosent)

Rødt skriver i sitt partiprogram at mer teori og press i skolen har gitt høyere fravær.

Mens Frp konsentrerer seg om det de mener er løsningen: En fraværsgrense i ungdomsskolen.

Hva sier partiene om lærernormen?

SKROT

ENDRE

BEHOLD

Det skal innføres et gratis skolemåltid

JA

NEI

Det må bli enklere å etablere private skoler

JA

NEI

Tre tips til deg som er lærer i mat og helse!

Visste du at Fiskesprell har gratis tilbud til mat- og helsefaget i grunnskolen? Benytt deg av disse tre tilbudene for å fylle skoleåret med lærerikt innhold for dine elever.

1 Fiskesprell gir penger til innkjøp av sjømat i undervisningen

Råvarestøtten er på kr 40 per elev på mellomtrinnet og kr 65 per elev på ungdomstrinnet. Skolene kan søke støtte en gang per skoleår. Fristen for å søke er 31. desember 2025.

2 Hver skole kan få tilsendt gratis kokebøker og lærerveiledning fra Fiskesprell

Fiskesprells undervisningsmateriell til mat- og helsefaget er basert på den nye læreplanen i mat og helse (2020). Gjennom fagstoff, oppgaver, filmer og oppskrifter dekkes de fleste kompetansemål i faget.

3 Kokkesprell – en lærerik konkurranse for elever på mellom- og ungdomstrinnet

Kokkesprell er et undervisningsopplegg og konkurranse til mat- og helsefaget, hvor elevene samarbeider om å komponere sine egne oppskrifter med sjømat. Vinnerne mottar kr 10.000,- til klassekassen, samt en sjømatfest i regi av Fiskesprell. Kokkesprell gir, i tillegg til den ordinære råvarestøtten, kr 50 i støtte per elev som deltar.

Les mer og benytt deg av tilbudene våre på fiskesprell.no/skole

Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Norges sjømatråd. Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet kvalitetssikrer innholdet i programmet.

Stortingsvalget 2025

På eksamen i naturfag slo det meg: Hvordan skal jeg lage en interessant time om dette?

SYLVI LISTHAUG

Leder for Fremskrittspartiet og tidligere lærerstudent i Volda

– Det var mye teori, men vi lærte lite om hvordan vi skulle omsette den kunnskapen til undervisning, sier Sylvi Listhaug om lærerutdanningen hun tok sent på 1990-tallet.

I podkasten «Har du fasiten?» poengterer hun at hun mener utdanningsløpet må bli mer praktisk. Der lover hun også at en stemme til Frp betyr mer ro og orden i skolen. Og flere spesialskoler.

– Det er ikke for å straffe noen, men fordi vi ønsker å hjelpe disse barna, sier Listhaug.

Hør podkasten her

Vil ta styring over lærerutdanningane

Ved Høgskulen i Volda forsvarar dei mastergraden, men ønskjer meir praksisnære oppgåver og fleire vegar inn til lærarutdanningane.

Tekst og foto: Bjørn Asle Grimstad

VOLDA, MØRE OG ROMSDAL: – Studentane treng desse fem åra for å bli gode lærarar. Kompetansen til å reflektere og analysere får ein best gjennom eit mastergradsløp, seier dekan ved avdeling for humanistiske fag og lærarutdanning, Silje Ims Lied.

Ho har merka seg at masterkravet er oppe til diskusjon. Senterpartiet vil dele utdanninga i to og gje studentane høve til å jobbe etter at bachelorgraden er fullført. Rødt meiner søkertala vil gå opp om ein fjernar masterkravet.

Men det kling ikkje godt hos dei som utdannar framtidas lærarar ved Høgskulen i Volda.

– Lærarar har ofte dårleg tid og må vite korleis dei tileignar seg kunnskap. Dersom dei skal undervise om til dømes holocaust, får dei lite hjelp i læreboka til ein niandeklassing, som har lite tekst. Det hjelper heller ikkje å google kvelden før, seier førstelektor Elisabeth Teige.

– Sluttkompetansen som tel

Ho trur ikkje mastergraden er hovudårsaka til ledige studieplassar på lærarutdanningane.

– Eitt ekstra år, samanlikna med dei fire åra før, kan ikkje skremme så mange, seier Teige.

Årsaka ligg ein annan stad, meiner ho og får samtykkande nikk frå Lied:

– Det må gjerast noko med arbeidsvilkåra i skulen. Det er det som gjer at folk ikkje søker.

Høgskulen i Volda er ein av 12 studiestader som har dispensasjon frå opptakskrava til lærarutdanning. Dekan Silje Ims Lied skulle gjerne fjerna opptakskrava for godt.

– Det er sluttkompetansen som tel, ikkje om dei har låg karakter i eit fag dei uansett ikkje skal undervise i, seier ho.

– Vi kan gå glipp av glimrande pedagogar.

Opptaksstriden:

I 2016 innførte Høgre i regjering eit krav om minst karakter 4 i matematikk for å kome inn på lærarutdanninga. Seks år seinare fjerna Ap-Sp-regjeringa kravet. Dei innførte i staden regelen om at det held med eit snitt på karakter 3 i matematikk og norsk, så lenge ein har minst 35 skulepoeng.

Høgre meiner: Strengt krav gir betre lærarar.

Fagleg nivå må sikrast ved opptak. Dei vil innføre karakterkravet på nytt.

Ap meiner: Firarkravet fører til lærarmangel.

Gode lærarar blir stengde ute unødige. Betre rekruttering krev breiare inngang.

Høgskulen i Volda

Silje Ims Lied (t.v.) og Elisabeth Teige trur fleire vil bli lærar om arbeidsvilkåra blir betre.

Firarkravet i matematikk må gjeninnførast

JA	NEI
  	

Lærarutdanninga skal fortsatt ha eit masterkrav

JA	NEI
 	

Elisabeth Teige drøymmer om at 23/5-ordninga blir innført i lærarutdanninga. Ordninga finst i barnehagelærarutdanninga. Der kan vaksne som oppfyller nokre krav, få studieplass utan å ha fullført vanlig vidaregåande skule.

– Eg håper det finst politisk vilje til å finne andre vegar inn i læraryrket. Har du for eksempel jobba i skulefritidsordninga i fem år og har fagbrev, burde det vere mogleg å kome inn på lærarutdanninga utan full studiekompetanse, meiner Teige.

Saknar pedagogikken

I 2023 starta arbeidet med å samle 11 rammeplanar for lærarutdanningane til éin. Han skal gi høgskular og universitet mindre statleg styring.

Utdanningsforbundet vil helst halde på dagens rammeplanar, av frykt for at enkelte studium blir nedprioriterte. Lied, derimot, gleder seg over forslaget. Ho trur det å kunne vektleggje fag og tverrfaglege tema som er etterspurde i praksisfeltet, vil vere ein stor fordel. Eit anna innspel ho ofte høyrer frå skular og studentar, er at dei saknar allmennlæraren. Med overgangen til grunnskulelærarutdanninga, forsvann mykje av pedagogikken.

– Må kunne handtere alle typar elevar

– Lærarar treng meir pedagogisk kompetanse enn utdanninga gjer i dag. Dei må kunne sjå og handtere alle typar elevar og takle krevjande foreldresamarbeid, seier ho.

Lied meiner òg at altfor mange masteropp-

gåver blir for teoretiske: – Dei må vere praksisnære, slik at dei faktisk kjem til nytte.

Utdanning besøker Høgskulen i Volda nettopp fordi Sylvi Listhaug utdanna seg til allmennlærer her. Silje Ims Lied tok faktisk spesialpedagogikk saman med Frp-leiaren. Men ho har lite til overs for skulepolitikken til den tidlegare studiekameraten, spesielt ikkje forslaget om permanent nivåinndeling i skulen.

– Det utfordrar fellesskulen, der det skal vere plass til alle, seier ho og legg til at forskning viser at elevar som presterer dårleg, vil prestere endå dårlegare med nivådeling.

– Og dei som presterer høgt, vil gjere det litt betre. Men ikkje nok til å forsvare at andre elevar får det verre på skulen, seier ho.

Stortingsvalget 2025

*Vi fyrte opp bål
og lå i telt ved et skogs-
vann i Trysil. Tenk at
det var skole!*

TRYGVE SLAGSVOLD VEDUM

Sp-leder og tidligere elev ved
Jønsberg videregående skole

Senterpartilederen har bare gode minner fra den augustnatta og fra naturbruklinja ved Jønsberg videregående. Like gjevt var det ikke i nynorsktimene.

– Der sleit jeg litt, innrømmer Vedum i podkasten «Har du fasiten?».

Der snakker han også om det å ha to lærereforeldre. Er det en ting han ønsker seg, så er det mer respekt for den yrkesgruppen.

– Alle, ikke minst foreldrene, burde se hvor viktige lærerne er, sier Vedum.

Hør podkasten her

Vil ha en ny vei i

Mange elever søker seg til Jønsberg videregående skole. Yrkesfagslærere er det langt vanskeligere å få fatt i.

Tekst og foto: Kari Oliv Vedvik

STANGE, INNLANDET: – Det er populært blant både jenter og gutter å søke seg hit, sier Renate Christiansen Lunde.

I åtte år har hun vært rektor ved Jønsberg videregående skole. Skolen, med cirka 220 elever, ligger midt i det norske matfatet. I nesten 180 år har de utdannet elever som vil ha landbruket som levevei.

En av disse er gårdbruker og Senterparti-leder Trygve Slagsvold Vedum.

Senterpartiet er partiet som bruker ordet «yrkesfag» flest ganger i sitt partiprogram: 20 ganger.

MDG bruker ordet færrest ganger – bare to.

Jønsberg videregående skole

- Stol på at vi som fagfolk velger de rette metodene, sier fra v. Anna M. van Grieken. Videre mot h.: Renate C. Lunde, Tori W. Haugli og Elin M. Filseth.

Retten til læreplass
må lovfestes

Utstyrsparken ved skolene
må oppdateres

Utstyrsstipendet til elever
på yrkesfag skal økes

Senterpartiet vil rekruttere flere
yrkesfagslærere ved å la fagbrev
kvalifisere for opptak til praktisk-
pedagogisk utdanning.

nn i skolen

- Jeg husker ham godt. Han hadde godt humør og var over middels glad i å diskutere. Det forundrer meg ikke at han endte opp som politiker, sier realfaglærer Elin Marie Filseth.

Sliter med lærermangel

Skolen tilbyr studieretningene naturbruk, teknologi- og industrifag, og påbygg til generell studiekompetanse. I 30 år har Filseth jobbet her. Det har skjedd mye på de årene, sier hun.

- Det er en annen kultur i dag, elevene er mindre selvstendige, og langt flere sliter med ulike plager og dårlig mestringsfølelse. Vi jobber mye med å få dem til å trives på skolen.

Hun får støtte av rådgiver Tori W. Haugli. Mange elever banker på hennes dør.

- Vi tar grep, men man stiller seg jo spørsmål om det ikke burde vært gjort mer tidligere, sier hun.

Spesialpedagog Anna Martha van Grieken sier det ikke er uvanlig at hun avdekker elever med skrive- og lesevansker når de begynner hos dem.

- Det er ikke rart at disse elevene har hatt det tøft på grunnskolen når ingen har skjønnet at de har dysleksi. Det er noe politikere må ta inn over seg, at tidlig innsats er noe de må satse på, sier van Grieken.

Lærerne på Jønsberg skulle ønske de var et større lag rundt elevene. De savner flere miljøarbeidere, helsesykepleiere og psykologer i videregående skole.

Rektor Renate Christiansen Lunde skulle gjerne hatt flere søkere til lærerstillingene også.

- Det er vanskelig å få tak i kvalifiserte søkere, sier hun og kommer med sin bønn til politikerne:

- Mange mekanikere, agronomer og tømrere kunne tenkt seg å bli yrkesfaglærere. Men når de må ha en treårig bachelor i tillegg til fagbrevet for å undervise, så skjønner jeg at det ikke er så interessant for alle, sier Lunde.

- Det burde ha vært nok med pedagogikk i tillegg til fagbrevet.

De ansatte ved Jønsberg etterlyser også en annen holdning til læreryrket fra politikerhold.

- Det er så mange som synser om jobben vår. Gi oss tillit og stol på at vi som fagfolk velger de rette metodene, sier van Grieken.

Stortingsvalget 2025

*Sigrid. Hun var
kjærlig, varm – og tydelig.
Det trengtes for å holde
orden på altfor
mange unger.*

KIRSTI BERGSTØ

SV-leder og tidligere elev ved
Rognan barneskole

Kirsti Bergstø gikk på Rognan skole i bare ett år. Men læreren Sigrid husker hun fortsatt. Og den kjempestore skolegården.

– Det var unger overalt, minnes Bergstø i podkasten «Har du fasiten?»

Der forteller lederen for Sosialistisk Venstreparti om sine visjoner for norsk skole. SV vil ha mindre testing og mer lek. Hjemmeleksene skal bort, og skolematen skal på bordet. Det siste er viktig, sier Bergstø.

– Vi vet at mette mager gir kvikke «hau» og kropp.

Hør podkasten her

Bente Westergård og
Christina Mosti elsker
jobben sin, men de – som
de fleste lærere, drømmer
om mer tid og ressurser.

– For mange sy

Lærerne på Rognan barneskole trenger ikke avdanka fotballspillere og forstå-segpåere. De vil ha mer tid og ressurser.

Tekst og foto: Kari Oliv Vedvik

SALTDAL, NORDLAND: Rognan barneskole ligger idyllisk til i Saltdal kommune, noen mil fra Bodø. Rett utenfor skoleporten er det både fjell og sjø. Et uterom som ofte brukes til læring, forteller Åsta Bye.

37-åringen jobber på 2. trinn på skolen, som har om lag 240 elever. På papiret er de godt bemannet etter normer og regler. Men Bye og kollegene Bente Westergård (57) og Christina

Rognan barneskole

Tid til å være lærer

Alle partiene skriver i sine program at det trengs flere fagfolk i skolen og at lærerne må få tid til å være lærer.

Det skal være en kvalifisert lærer til stede i alle undervisningstimer

Kontaktlærerne må få bedre tid til å følge opp elevene

nsere

Mosti (25) skulle helst hatt enda flere lærere.

– Mer enn 15 elever i klassen burde bety to lærere. Det burde være et ufravikelig krav, mener Bente Westergård.

Ville heller hatt et praksisår

Som helt fersk lærer er Christina Mosti overrasket over hvor mye hun er alene med mange elever. Hun startet i jobben i fjor høst og slipper heldigvis, sier hun selv, å være kontaktlærer første året. Hun sier også at hun gjerne skulle hatt bredere fagkunnskap enn det lærerutdanningen har gitt henne.

– Jeg har veldig mange studiepoeng i matematikk, fordi jeg måtte ha fordypning i det faget jeg skulle ta masteren i. Jeg kunne tenkt meg å ha byttet noen av de poengene i for ek-

sempel engelsk. Det hadde jeg hatt mer nytte av, her må jeg undervise i alle fag, sier 25-åringen.

Egentlig kunne hun vært hele mastergraden foruten, innrømmer hun.

– Jeg kunne heller hatt et praksisår der jeg fulgte en lærer, det ville jeg hatt mer igjen for.

Åsta Bye utdannet seg den gangen lærerutdanningen var fireårig, og er allmennlærer. Bente Westergård er utdannet førskolelærer og har tatt tilleggsutdanning for å kunne jobbe i skolen. Nå er hun ansatt på 4. trinn. Heller ikke hun savner flere studiepoeng.

– Utdannelse og erfaring har jeg, men om jeg skal lykkes i klasserommet må jeg ha de ressursene som kreves, sier Westergård.

Mosti ønsker seg noen flere iPader. I hennes

3. klasse er de fire elever på ett nettbrett. Bye og Westergård vil gjerne ha flere bøker også. Fordelen med lærebøker, sier de, er at de ikke trenger en teknisk ansvarlig. Men bøker kan også ha sine begrensninger.

– Jeg lager ofte ekstraoppgaver for elevene mine selv, slik at de skal få mengdetreningen de trenger i fag som matematikk, sier Mosti.

– Jeg savner mer digitalt utstyr for å gjennomføre gode undervisningsøkter.

For mange krav og synsere

Bente Westergård er den av de tre som har lengst fartstid i skolen. Hun mener mye har endret seg de siste tiårene.

– Vi bruker mer og mer tid på dokumentasjon og administrative oppgaver. Det er stadig

Det har til og med kommet avdanka fotballspillere hit for å lære oss om lagspill.

Åsta Bye

flere krav og nye oppgaver. Jeg skulle ønske noen tok bort noe også, sier hun.

Hun mener det har skjedd ting med skolemiljøet også.

- Det har blitt mer uro, grovt språk og tendenser til vold. Derfor er det viktigere enn noen gang at vi er nok lærere og fagarbeidere i skolen.

Åsta Bye er glad for at lærere har fått større mulighet å gripe inn fysisk med de nye bestemmelsene i opplæringsloven.

- Elevene må kunne vite at jeg kan ordne opp, sånn at de kan føle seg trygge. Men man skal være observant, med enkelte elever eskalerer det fort, sier hun.

Likevel, Rognan-lærerne elsker jobben sin.

- Når elevene lykkes, det er en så god følelse. De som ikke jobber i skolen skulle bare visst hvor fint det er. Jeg oppfordrer politikere til å skygge en lærer en dag for å se hva de virkelig gjør og hvordan hverdagene er, sier Bye.

Bente Westergård mener alt for mange synser om skolen uten å vite hva de snakker om.

- Det er altfor mange som har meninger om hvordan skolen skal drives. La oss som kan det stå for den jobben, og gi oss de ressursene og folkene vi trenger, sier hun.

- Det har til og med kommet avdanka fotballspillere hit for å lære oss om lagspill. Hva? Da sitter det en haug med høyt utdannede lærere, som er drillet i faget sitt, for å høre på de som kan løpe etter en ball. Vi kan vel heller lære av våre egne lærereksperter, enn å bruke penger på å fly fotballspillere hit, sier Bye.

Høyre-sving om skjerm:

Samtlige partier på Stortinget sier nå at de ønsker å begrense skjermbruken i skolen. Størst endring ser man i Høyres politikk.

I 2021 gikk Høyre til valg på at de ville «ta i bruk digitale verktøy, inkludert virtualiserings- og simuleringsteknologi for å styrke undervisningen, særlig innen yrkesfag og fagskolene». De ville også ha dataspillbasert undervisning i skolen og satse på digitale løsninger for «å enklere kunne tilpasse undervisningen til elevene og bidra til økt læringsutbytte».

Fire år senere har pipa fått en annen låt.

I Høyres program til stortingsvalget 2025 står det at «digitale læremidler kun skal brukes der det har en klar læringseffekt».

- Elevene skal øve mer på å utvikle utholdenhet og konsentrasjonsevne, for eksempel ved å lese lengre tekster på papir, begrense bruken av skjerm og ha flere oppgaver som krever fordypning i stedet for multitasking, mener Høyre nå.

Hva med lærerspesialistene?

Dette er en klassisk Ap-H-konflikt! Høyre etablerte ordningen i 2015. Ap/Sp-regjeringen avskaffet den i 2022, med løfter om en alternativ ordning. Den har aldri kommet. Nå lover Høyre at lærerspesialistene skal gjenoppstå om de vinner valget.

Orden i rekkene!

Frp markerer seg som ordenspartiet også i skolepolitikken. Krav og folkeskikk må tilbake i skolen, står det i partiprogrammet. Partiet vil endre opplæringsloven for å gi læreren mer autoritet og mener orden- og oppførselskarakterene er viktig å beholde.

Det må bli færre timer i grunnskolen

JA	NEI	TJA
		
		
		
		

Småskolebarn bør ha gratis heldagsskole med mat, SFO og fritidsaktiviteter

JA	NEI
	
	
	
	

En klassetur med **Aktive Fredsreiser** legger grunnlaget for kunnskap og engasjement.

Vi arbeider for å gi ungdom tro på at konflikter kan løses og at fred kan skapes, og at det er deres egne holdninger og handlinger som er avgjørende.

Våre dokumentasjonsreiser for skoleungdom gir innsikt i hva som skjedde under andre verdenskrig, men trekker også linjene til Europa og verden i dag ved å legge vekt på informasjon om menneskerettigheter, fred og forsoning.

Aktive Fredsreiser
TRAVEL FOR PEACE

Vi hjelper til med å planlegge klasseturen.
Kontakt oss på:

telefon: (+47) 37 15 39 00 / 952 38 199
Epost: kontor@aktive-fredsreiser.no
postadresse: postboks 19 N – 4951 Risør
besøksadresse: Helga Arntzens Plass nr. 1

www.aktivefredsreiser.no

– Det betyr noe når læreren b

Kroppsøvlingslæreren oppfordret Ezinne Okparaebo til å satse på toppidrett. I nesten 15 år var hun Norges beste kvinnelige sprinter.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

I 8. klasse var Ezinne Okparaebo opptatt av å finne en aktivitet ved siden av skolen. Hun visste at hun likte å løpe. En dag hadde de et uteløp i klassen, der også kroppsøvlingslærer Kjell Sømme deltok.

– Ezinne slo alle gutta, og vi hadde mange gutter som var gode i idrett i den klassen. Jeg hadde selv drevet med konkurranseidrett og jeg slo så vidt Ezinne med en tiendedel. Etter den timen gikk jeg bort til Ezinne, fulgte henne ut av timen og sa: «Du har talent».

– Det var en bekreftelse på at dette var noe jeg kunne drive med, at jeg var god i noe.

Slik beskriver Okparaebo hva som var avgjørende for at hun som 13-åring først fant veien til en fritidsaktivitet og etter hvert satset fullt på friidrett.

– Det å ha en lærer som bemerker talentet ditt, det betød noe. Han hadde ikke behovd å gjøre det, sier Ezinne.

– Jeg bare så at du hadde et naturtalent. Du løp så lett og avslappet. Så løperettet. Jeg så på det som min oppgave å pense elevene inn på områder der jeg så de hadde talent, sier Sømme.

Det var ikke noe treningstilbud for Ezinne

i Groruddalen øst i Oslo, der hun vokste opp. Dermed ble det idrettslaget i BUL* på Majorstua som ble den nærmeste muligheten for henne. Men likevel var det en lang nok reise for en 13-åring fra Groruddalen, mentalt og miljømessig. Etter å ha trent der et års tid, sluttet Ezinne i BUL.

– Det var et for stort miljøskifte. Det føltes også som høyterskel å pendle. I tillegg var det trening fem ganger i uken, med stevner i helgene. Når man er 13 år, vil man være der vennene sine er, forteller Ezinne.

Kjell Sømme husker hvordan Ezinne kom bort til ham og fortalte dette:

– Hun sa: «Kjell, jeg har sluttet». Da sa jeg: «Ezinne, dette er din store sjanse her i livet. Du har virkelig talent. Det må du gripe».

Og Ezinne tok lærer Kjells råd. Etter hvert begynte hun igjen. Mellom 2005 og 2019 ble hun norgesmester på 100 meter 14 ganger, tre ganger på 60 meter, i tillegg til ett gull på 4 x 100 meter stafett. Hun deltok også i flere internasjonale mesterskap. Under OL i London i 2012 satte hun norgesrekord på 100 meter med 11,10 sekunder. Den står fortsatt.

Rekrutterer unge jenter inn i idretten

I dag rekrutterer hun selv unge jenter inn i idrett gjennom et gratis idrettstilbud for jenter mellom 10 og 16 år.

– Uansett hva jeg hadde gjort i livet, er jeg glad jeg fant idretten. Å være 13 år er en viktig periode av livet. Det er så mye som kan ta deg bort fra det du ønsker, og det trenger ikke å være de beste miljøene. Det er også veldig lett å bli isolert om man blir sittende hjemme, påpeker Ezinne.

Men det var ikke bare i kroppsøvingstimene hos lærer Kjell hun opplevde gjennombrudd. Overgangen med tekstoppgaver i matematikk

Jeg så på det som min oppgave å pense elevene inn på områder der jeg så de hadde talent.

Kjell Sømme

emerker talentet

Elev og lærer tar et lite løp sammen på Haugen skole, slik de gjorde i den avgjørende kroppsovingstimen da Ezinne Okparaebo var 13 år.

ELEV EZINNE OKPARAEBO (37)

- 2005-2007: Stovner videregående/Wang videregående
- 2008: BI markedsføringsledelse
- 2015: Daglig leder og gründer av Ezinne Athletics
- 18 NM-gull i friidrett
- Sølv og bronse i EM innendørs
- Deltok i tre OL

FAVORITTLÆRER KJELL SØMME (77)

- 1968: Examen artium, Nordstrand videregående skole i Oslo
- 1969: Stud.fag. Oslo Handelsgym
- 1970: Ex.phil., Universitetet i Oslo
- 1971: 1.avd. juss, Universitetet i Oslo
- 1972-1976: Revisorassistent, Tor M. Sømme Revisjonsbyrå
- 1976-1979, Oslo offentlige lærerskole
- 1979-1988: Lærer, Haugen skole
- 1988-1990: Prosjektleder, Totalreform, Oslo.
- 1990-2013: Lærer, Haugen skole

Ezinne Okparaebo og Kjell Sømme ser gjennom årboka fra 24 år siden. – Det var mange sterke talenter blant gutta i gym i den klassen. Du slo dem alle sammen, konstaterer Sømme.

Kjell oppmuntret meg, utfordret meg. Dette hadde stor betydning.

Ezinne Okparaebo

på ungdomsskolen var krevende for mange.

– Dette var en tid der det var viktigere å være kul enn skoleflink, konstaterer Ezinne,

– Men jeg husker hvordan du motiverte oss til å forstå og få interesse for fagene gjennom å være kreativ i fag som matte og naturfag, sier hun.

– Jeg repeterte barneskolepensumet med klassen. Jeg kunne for eksempel ha en konkurranse der vi jobbet med den lille multiplikasjonstabellen. Men jeg stoppet ikke før vi hadde flere vinnere. Jeg ville at alle skulle ha et grunnlag i de fire regneartene før vi gikk videre. Jeg var opptatt av at vi måtte opp på et visst nivå før vi kunne begynne å jobbe med lange tekstoppgaver. Jeg tok tid med dem som hadde feil på prøver, mens andre elever kunne jobbe videre med arbeidsplanen, forteller Kjell Sømme.

Han mener det dermed ble ok å prøve å være flink, og det ble mindre mattevegring i klassen.

Hjalp Ezinne med å overvinne frykten

En sommerdag på 10. trinn var hele klassen på båttur med Sjøskolen i Indre Oslofjord. Da de stoppet for at elevene skulle få bade, oppda-

get Kjell Sømme at Ezinne hopper uti vannet med flytevest. Han forsto at Ezinne ikke kunne svømme.

– Jeg spurte henne om hun kunne svømme. Hun svarte: «Nei, men jeg kan takene». Jeg foreslo å svømme sammen over en liten bukt og at jeg skulle ryggsvømme ved siden av henne.

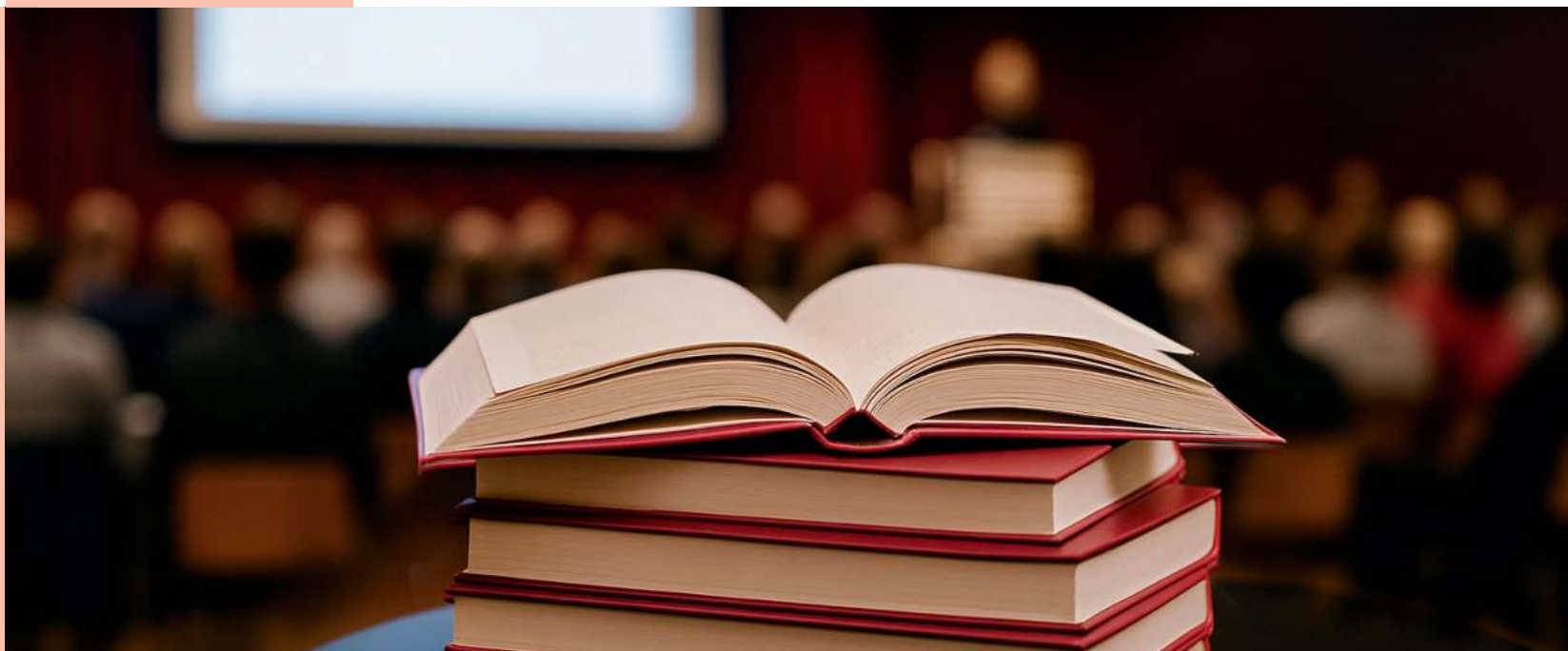
De øvde sammen en halvtimes tid, og så satt takene.

– Kjell tok seg tid. Det var helt avgjørende. For jeg var ikke fortrolig med å være i vannet og litt redd etter en ulykke på Frognerbadet som 5.-klassing. For meg ble denne opplevelsen denne dagen igjen en stor opplevelse av mestring, sier Ezinne, som lærte å svømme på denne skoleutflykten 15 år gammel.

– Og Ezinne var den eneste eleven som fikk diplom for «utmerket innsats» av lærerne på Sjøskolen denne dagen, forteller lærer Kjell med et varmt smil.

Når Ezinne Okparaebo tenker på gymlæreren og kontaktlæreren sin fra ungdomsskolen i dag er det disse tingene som betyr mest:

– Kjell oppmuntret meg, utfordret meg. Dette hadde stor betydning.

Antirasisme på leseplanen

Barne- og ungdomslitteratur som inngang til antirasistisk undervisning

HL-senterets undervisningsavdeling inviterer til lærerkurs med foredrag, panelsamtale og mulighet til å dele erfaringer med andre lærere.

Følg oppdateringer av programmet og meld deg på via QR-koden

Tinashe Williamson

Forfatter, skuespiller og foredragsholder

Brynjulf Jung Tjønn

Forfatter og dramatiker

Sara Blikstad Nyegaard

Doktorgradskandidat og formidler ved HL-senteret

29. oktober 13:00-17:00

Litteraturhuset

HL-SENTERET
Senter for studier av Holocaust og Livssynsminoriteter

ECKBOS • LEGAT

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

OVERSTYRT SKOLE, OVERSTYRTE LÆRERE

Kvalitetsvurderingssystemet un

Politikerne må komme mer på banen når det gjelder det ulykksalige systemet som styrer skolen i dag.

Valgkampen er godt i gang. Alle partier er enige om at norsk skole må gjenreises etter elendige elevresultater som bare blir dårligere og dårligere. Mobbingen øker i skolen, og skolevegringen er omfattende.

Samstemt politikk om styringsregime

Stortinget vedtok et systemskifte for norsk skole i starten av 2000-tallet med Kristin Clemet som utdanningsminister. Bakgrunnen var dårlige elevresultat blant annet fra evaluering av Reform-97 og elevtesten PISA. Skolene og kommunen fikk stor frihet til å lage lokale læreplaner og til å innføre tiltak for at elevresultatene skulle bli bedre.

Konkurranse og belønningssystem ble innført der skoler som presterte bra, ble premiert. Det ble etablert et direktorat som styrer Skole-Norge. I tillegg er det opprettet ti nasjonale senter for forskjellige fagområder som forsyner det lokale nivået med kompetanse.

Når det lokale nivået fikk så stor frihet, måtte en ha et system som kontrollerte dem. Vi fikk et rapporteringsregime der hvert nivå skulle kontrollere det underliggende nivå og rapportere oppover i systemet. Hele systemet med informasjon om statlig støtte og kontroll ble samlet i det såkalte kvalitetsvurderingssystemet. Her var det også samlet en rekke tester og kartleggingsprøver som skulle hjelpe elevene til å prestere bedre.

Aktive politikere

De dårlige resultatene har de siste tiårene ført til enorm aktivitet fra politikere og skolebyråkrater sentralt. Med forskning og OECD i ryggen har de innført tiltak etter tiltak som skulle støtte det lokale nivået. Når resultatene ikke ble bedre, ble handlingsrommet til lærerne innsnevret fra 2008 gjennom detaljerte forskrifter og lover, og de blir overvåket og dirigert til å gjennomføre gjentatte tiltak som har hatt liten effekt.

Regjeringer fra både høyre- og venstresiden har de siste tiårene støttet opp om kvalitetsvurderingssystemet med blant annet økende rapportering og kontroll. Støttetiltak og tester

har økt i omfang, og PISA-resultatene har vært kvalitetsmålet for enhver kunnskapsminister.

Reaksjoner på styringen

I de senere årene har flere og flere stilt spørsmål om en har lyttet for lite til lærerne som kjenner skolehverdagen bedre enn politikerne og skolebyråkratene. Lærerne ser best elevenes behov og hva som skal til for å motivere dem og gi dem mestringsfølelse. De vet hvordan elevmassen har endret seg på få år, noe som betyr helt andre utfordringer enn for noen år siden.

Det har vært forsket lite på hvordan lærerne selv har opplevd forandringen som har skjedd med lærerrollen på 2000-tallet. Det blir stilt spørsmål blant annet om innsnevring av lærerrollen, og utviding av elevrettighetene, svekker lærernes formelle autoritet. Rapportering og tester har vært satt i fokus, mens selve kjernevirksomheten med profesjonssamarbeidet i skolen om arbeidet i klasserommet, som lærerne er avhengig av, har kommet i andre rekke.

Ekspertutvalg har også signalisert at dagens kvalitetsvurderingssystem bør erstattes med et kvalitetsutviklingssystem som fremmer lærelyst og mestring.

Det har også kommet et varsku fra helsesek-

Lærerne vet hvordan elevmassen har endret seg på få år, noe som betyr helt andre utfordringer enn for noen år siden.

nder lupen

toren om den uheldige utviklingen i skolen. De ansatte rapporterer om økende stress, press og skolevegring hos barn og unge og hevder at problemene er skolerelatert.

Kan vi forvente en kursendring?

Politikerne må komme mer på banen om det som ligger under og styrer skoleverket i dag, nemlig det uheldige kvalitetsvurderingssystemet med den detaljerte rapporteringen som er blitt et byråkratisk kontrollverktøy.

Spørsmålet er om vi får en kursendring i norsk skole framover, eller om vi skal fortsette med å lappe på det ulykksalige systemet som styrer skolen i dag.

Ill.: Egil Nyhus

Alv Walgermo

utdanningsdirektør hos Statsforvalteren i Møre og Romsdal i mer enn 20 år
forfatter av «Frå Hernes til nytt på nytt. Skolen som styringsoffer»

De siste årene har støttetiltak og tester økt i omfang, og PISA-resultatene har vært kvalitetsmålet for enhver kunnskapsminister, skriver Alv Walgermo.

Store norske leksikon har laget et nytt oppslagsverk for barn, ungdom og voksne som trenger enklere tekster. Prøv oss!

Lille norske leksikon

lille.snl.no

Gratis og kvalitetssikret av fagfolk.

VALGÅR OG SKOLEÅR

Godt, nytt og nyttig skoleår

Før stortingsvalget vil politikerne snakke mye om verdien av dyktige lærere. Jeg håper det også blir snakk om hva som er nødvendig for å kunne gjøre en god lærerjobb.

Det er sommerens siste feriedag, og jeg har vært på skogstur. Ikke for å nå et bestemt mål eller telle skritt, men likevel nyttig. For på tur dukker nye tanker opp som ofte får slå følge. Det skjedde også i dag. Heng med.

De siste seks ukene har jeg hatt Facebook-fri og gått glipp av en del debatter og kommentarer helt bevisst. En skikkelig pause fra å like og dele har vært nødvendig for å få plass til smaken av sommer. Imidlertid kom en brannfakkelliste om nyttige og unyttige studier fra stortingsrepresentant for Høyre, Peter C. Frølich, som ble utdypet i papiravisa jeg leser, og da meldte ytringsbehovet seg.

Jeg blir ikke glad for at en politiker bruker tullete ord om smale fag og blander seg borti akademisk frihet. Jeg er imidlertid glad for at det fører til et offentlig ordskippe rundt hva samfunnet trenger og hva som er nyttig. Å rangere fag opp mot hverandre og kalle noe for tullefag, er i beste fall tullete. Kunnskap kommer i en rekke ulike innpakninger. Noen ganger er det omveiene vi tar, som viser seg å gi livet størst verdi. Altså et rikt liv uten å måtte flytte til Sveits.

Hva er verdiskaping?

For noen år siden ble jeg fortalt at lærere ikke var en verdiskapende yrkesgruppe. Jeg ble provosert, paff og forbanna. Fyren hadde rett i at det ikke kan festes et tall til den enkelte lærers bidrag til Norges bruttonasjonalprodukt, for ringvirkningene fra en dedikert lærer sprer seg i årevis og er umulig å spore. Men han tok også skammelig feil, for alle vet at én eneste lærer kan redde en elev fra å havne utafor. Prisen for elevfrafall, med alle omkostninger, vet vi er skyhøy. Den direkte koblingen til skolens bidrag kjenner kun de involverte. Vi lærere vet og aner noe om hvem vi har redda, og eleven med foresatte vet det gjerne også. Vi vet også hvilke talenter vi har klart å lokke fram og løfte ut av klasserommet med en ekstra dytt. Det foregår en enorm verdiskaping hver bidige dag bak lukkede dører, og selvsagt er det langt lettere å se

Arkivfoto: Erik M. Sundt

og nå alle elevene når ikke klasserommet er fylt til trengsel.

Hva er nyttig?

Lærere vet det, og resten av laget på skolen vet det: Hver dag teller og det vi gjør, nytter, helt uavhengig av fag. Det nytter å utgjøre en forskjell for andre. Tenk det!

Det er nyttig at læreren klarer å få eleven som tviler på seg selv til å komme gjennom halve lesetesten i stedet for å gi opp eller ikke komme på skolen. Det er nyttig at lærere får lov til å velge hvordan faget formidles for å beholde lærergnisten, for da smittes elevene av lærelyst. Det er nyttig at lærere har gode bøker i klasserommet, slik at noe nytt kan oppdages sammen og ikke bak en skjerm hele dagen. Gode timer med diskusjoner og opplevelser sammen er nyttig og kan ikke måles i statistikk. Å få være til nytte for andre gir hverdagen mening.

Det nytter at rådgiveren har nok tid til samtalen med eleven som tviler på om valget var rett. Det nytter at helsesøster/-bror er tilgjengelig hele uka og rekker å hjelpe når livet har gått i tusen

knas. Det nytter også at bibliotekaren brenner for bøker og gir lærerne og elevene drahjelp med boktips. Det nytter selv om tallenes tale kun hvisker hvordan alt henger sammen. Vi vet det.

Det nytter å bruke stemmen!

Straks er skoleåret i gang. Lærere, ledere og laget rundt gjør seg klare for et best mulig skoleår for alle elever. Foresatte er spente på om det avgjørende sosiale livet faller på plass og om læreren ser deres håpefulle. Samtidig gjør politikere seg klare for å sikre flest mulig stemmer for å styre landet best mulig. Alle kommer til å snakke om verdien av dyktige lærere. Jeg håper det også blir snakk om hva som er nødvendig for å kunne gjøre jobben godt.

Jeg oppfordrer deg til å gå politikere i møte og snakke om hva som er nyttig. Det nytter å bruke stemmen!

Merete Henden

kontaktperson for videregående opplæring og fylkesstyremedlem i Utdanningsforbundet Østfold

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av
Norges beste billån, med rente fra 6,35 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 8,09 %, kr 150.000 o/5 år,
etableringsgebyr kr 2200. Tot: kr 181.638,-

TIL HØYRES FORSLAG OM LENGRE SKOLEDAG FOR DE YNGSTE

Flytt 1. klasse til barnehagen!

La skolestarten vente til sjuårsalderen. La heller seksåringene få leke og lære i barnehagen.

Partiet Høyres ønske om å utvide skoledagen for seksåringene ved å gjøre tid i skolefritidsordningen om til skoletid er et skritt i feil retning. Istedenfor å presse mer formell læring nedover i alder bør man vurdere å flytte skolestarten til sjuårsalderen, og heller styrke barnehagen som en pedagogisk institusjon for fem- og seksåringene.

I flere land, som for eksempel Finland, begynner ikke barna på skolen før de er sju år. Finland har et av verdens beste utdanningssystem, og deres tilnærming legger vekt på lek og sosial utvikling i de tidlige barneårene. Forskning viser at tidlig skolestart ikke nødvendigvis gir bedre resultater på lang sikt. Barn utvikler seg forskjellig, og noen trenger mer tid til å modnes før de er

klare for den formelle læringen som skolen tilbyr.

Å flytte 1. trinn til barnehagen, som en «0-klasse», vil gi barna en mykere overgang fra lek til læring. Barnehagen er allerede en trygg og kjent arena for de fleste fem- og seksåringene. Her kan de fortsette å utvikle seg gjennom lekbaserte aktiviteter, samtidig som de gradvis introduseres for mer strukturerte læringsaktiviteter tilpasset deres alder og utviklingsnivå.

Dette vil gi flere barn, senere ungdommer, som vil oppleve skolen som en mestringsarena. Vi vet at tidlig innsats for barna betyr mye for det lengre læringsløpet. Samtidig vil denne ordningen frigjøre ressurser i skolen, slik at lærerne kan konsentrere seg om elever som i større grad er klare

for forventningene og kravene fra den formelle undervisningen.

La oss heller investere i å gjøre barnehagen enda bedre, med fokus på pedagogisk kvalitet og tilstrekkelig bemanning. La oss gi seksåringene muligheten til å leke, utforske og lære i et miljø som er tilpasset deres behov og utvikling. I Latvia er bemanningen for denne aldersgruppen i barnehagen lik den på skolen: én voksen per 15 barn.

Hvorfor har vi slik hastverk? Skolestart kan vente til barna er sju år. Da er de bedre rustet til å møte utfordringene skolen byr på.

Lisa Maria Hareide

pedagog og daglig leder for Skolecoach

Bruk stemmeretten din!

Skal vi sikre en god og trygg oppvekst for våre barn og unge, må vi stemme på partier som vil gi oss det.

Medlemmene i Utdanningsforbundets sentrale pensjonistråd er alle pedagoger, med lang erfaring fra barnehage og skole. Vi har fulgt og arbeidet i barnehage- og skolesektoren i mange tiår og har med den bakgrunn god kompetanse til å uttale oss om dette viktige området.

God bemanning med kompetente barnehagelærere legger grunnlaget for en god og trygg barndom. Utdanningsforbundet arbeider for å øke antall pedagoger i barnehagen og bemanningen totalt.

For å kunne støtte og gi læring til barn i skolen er lærertettheten sentral. Det er kun med gode og mange nok pedagoger at vi får gitt hver enkelt elev det beste grunnlaget for at utdanningen skal

lykkes og bli fullført.

Kommunenes økonomi må sikre at bemanningsnormen i barnehagen og lærertettheten i skolen opprettholdes og styrkes.

Sentralt pensjonistråd støtter Utdanningsforbundets arbeid med å slå ring om fellesskolen, en skole som er felles for alle og som virker sammen for hele befolkningen. Dette har gjennom lang tid vist seg å være viktig og nyttig for det norske samfunnet. Fellesskolen må ikke settes i spill.

Noen mener permanent nivådeling i skolen kan være svaret på elevenes utfordringer. Dette har vært forsøkt tidligere, for eksempel kursplansystemet som ble prøvd på 1960-70-tallet. Erfaringene var ikke gode, og plandeling ble derfor avvirket.

Skal vi sikre en god og trygg oppvekst for våre barn og unge, må vi stemme på partier som vil gi oss det.

Bruk stemmeretten din!

Ottar Stordal
Connie Hamre
Stein Øgrim
Bergit Lisleåsheim Telnes
Ellinor Tande
Heidi Simensen

alle i Sentralt pensjonistråd,
Utdanningsforbundet

Når kommer dere?

Eidsvoll 1814 har åpent hele året og tilbyr alderstilpasset formidling i både Eidsvollsbygningen og i demokratisenteret Wergelands hus.

Ta med klassen til grunnlovsstedet og utforsk trusler og muligheter folkestyret står overfor i dag!

Planlegg museumsbesøket
her: eidsvoll1814.no

LÆRERNES RETTSSIKKERHET

Ny lov gir lærere viktig ryggdekning

Den nye loven om maktbruk er lærernes livbøye, ikke en byrde.

**Kronikk av
Marius
Storvik**

førsteamanuensis

Det juridiske
fakultet

Universitetet i
Tromsø – Norges
arktske universitet

Illustrasjon
Tone Lileng

Knappt ferdig russ ble jeg assistent ved en barneskole. Jeg, skolens minst kompetente og egnede, skulle i et lukket rom, håndtere skolens mest krevende enkelt-elever. Jeg skammer meg fortsatt over løsningene jeg famlet meg fram til. Utfordrende atferd er vanskelig, og jeg håndterte situasjoner dårlig. Systemet ga ingen reell veiledning eller trygghet, og jeg visste ikke bedre. Nittenåringen lærte å leve med skammen og klumpen i magen over det vi ikke snakker om.

Årene gikk. Jeg forsket på tvangsbruk i både barnevern og ungdomspsykiatrien. I 2018 leverte jeg en utredning til Kunnskapsdepartementet om nettopp tvang og makt i skolen. Da så jeg nittenåringen, og mine gamle kolleger, i et nytt lys. Det var ikke bare våre feil. Det var systemet. Et system som dekket til, som feide problemer under teppet. Et system gjennomsyret av manglende kompetanse. En lammende berøringsangst for de virkelig tøffe sidene ved læreryrket. Situasjoner fikk en «løsning», men sjelden en god en. Gode løsninger krever kompetanse. Kompetanse krever ærlighet. Vi må tørre å snakke sant om det som skjer. Vi må tåle å se oss selv i speilet. Vi må også kunne møte blikket til både kolleger og elever.

Uklar juss, utrygg lærerhverdag

Lærere har alltid måttet håndtere elever som utfordrer, som krenker, som forstyrrer. Uklar juss bidro til en utrygg arbeidshverdag for lærere. Lærerne stod uten verktøy i situasjoner som krevde fysiske inngrep for å beskytte andre elever, eleven selv, eller for å opprettholde et minimum av undervisningsmiljø. Lærerne risikerte både straffansvar og jobben dersom man gjorde feilvurderinger i pressede øyeblikk.

Dette var mer enn en urimelig byrde for den enkelte lærer. Det kunne skape en taushetskultur. Hva risikerte en om en snakket om dårlige løsninger på vanskelige situasjoner? Jeg tror mye ble feid under tepper. Ikke bare mulig ulovlig maktbruk, men også legitime, men tøffe, inngrep. Dette svekket ikke bare lærernes rettssikkerhet, men var også et alvorlig svik mot elevene. Verken elever eller lærere fikk sikret sine behov for et trygt og forutsigbart arbeidsmiljø. Lukkethet gir dårligere læring og ingen forbedring eller systemendring.

Så kom den nye opplæringsloven. Med ferske regler

for fysiske inngrep, sist justert i mai 2025. Skal vi nå ha mer tvangsbruk i skolen? Nei, tvert imot. Loven anerkjenner klasserommets tøffe realiteter. Den gir lærere klare, men nødvendige, rammer for å håndtere krevende situasjoner på en forsvarlig måte. Usikkerhet skal erstattes med tydelighet. Der frykt styrte, skal trygghet råde.

Tenk deg en elev som plutselig kaster en stol mot medelever. Før måtte læreren velge mellom å gripe fysisk inn med personlig risiko, eller unnlate å handle og risikere andres sikkerhet. Nå finnes et tredje alternativ; handling innenfor lovens rammer, med etterfølgende dokumentasjon og læring. I min utredning til Kunnskapsdepartementet i 2018 introduserte jeg trafikklys-metaforen som nå er innarbeidet i lovforståelsen:

Rødt lys: Vold og overgrep fra ansatte. Dette er alltid uakseptabelt og skal aldri forekomme.

Grønt lys: Idealet vi streber mot. Situasjoner løses gjennom klok pedagogikk, uten fysisk maktbruk. Her bruker læreren kunnskapsbaserte teknikker for de-escalering og forebyggende tiltak.

Gult lys: Når læreren må gripe inn fysisk. Dette er ikke ideelt, men heller ikke nødvendigvis feil. Det gule lyset sier: Stopp opp. Dokumenter. Reflekter. Konkret betyr dette at læreren fyller ut et skjema der handlingsforløpet beskrives, begrunnelse gis og alternative tiltak vurderes. Teamet eller ledelsen gjennomgår hendelsen, og man lærer til neste gang. Uten gule lys skjules tvangen. Uten gule lys øker risikoen for vilkårlighet og misbruk.

Ikke kriminelt å gjøre feil

Jeg var stolt over at stortingskomiteen eksplisitt tilsluttet seg denne tenkningen. Viktigere enn min stolthet er at lærerne nå kan være åpne om fysisk maktbruk. Før var lærere henvist til nødrett og nødverge. Da ble maktbruken en privat handling, med den enorme risikoen det innebar. En liten feilvurdering ga straffansvar og oppsigelse som mulige konsekvenser.

Nå er det annerledes; lærerens fysiske makt er beslutninger under opplæringsloven. Dette på samme måte som politiets fysiske maktbruk er innenfor politiloven. I desember 2024 fastslo Høyesterett at en politimann ikke skal straffes for ulovlig maktbruk i tjenesten – så lenge han uaktsomt har gått for langt. Politiet har

altså lov til å gjøre uaktsomme feil i jobben, også når de bruker fysisk makt.

Nå har også lærere lov til å gjøre feil i jobben. Å gjøre feil er ikke kriminelt. Systemet aksepterer feil, og korrigerer. Det samme gjelder fysisk maktbruk. Lærere som er ærlige om hva som har skjedd og som følger rutinene for dokumentasjon, skal kunne gjøre uaktsomme feil.

Nå kan vi snakke om det. Lære. Forbedre. Uten at læreren må i skyttergraven. En feil i jobben, ja, men ikke en voldsutøver.

Nå trengs massiv satsing på solid kompetanse

Loven som regulerer tvang, er ingen tryllestav. Det er ikke som at alt forandres, som om Stortinget flippet en lysbryter. Jeg er helt enig med Utdanningsforbundet i at loven ikke løser skolens utfordringer alene. Snarere tvert imot; loven roper etter en massiv satsing på kompetanse. Ekte, solid kompetanse.

Det er ingen liten sak å håndtere barn og unge i sårbare øyeblikk. Det krever kompetanse å vite når du kan, når du bør, og hvordan gripe inn fysisk. Hvordan kan du best forhindre at det blir nødvendig? Det krever ikke bare sunn fornuft, men kompetanse og en sterk faglig og etisk ryggrad.

Bred konflikthåndtering, juss og etikk

Lærerrollen endres. Forventningene tårner seg opp. Da er det urimelig at den enkelte lærer skal stå alene. Alene med ansvaret for stadig mer sammensatte elevgrupper. Uten nok opplæring, veiledning eller støtte fra systemet rundt seg. Loven gir oss et verktøy, ja. En ramme. Det er imidlertid folkene, med sin kompetanse, som må bruke verktøyet. Uten den kompetansen blir selv den beste lov bare tomme ord. I verste fall, et verktøy som brukes feil.

Hva er så denne «solide kompetansen»? Langt mer enn et helgekurs i fysiske teknikker. Det handler om å forstå. Forstå og møte barns reaksjoner. Det handler om å mestre deeskalering. Konflikthåndtering. Dessuten og

ikke minst en solid kjennskap til jussen og etikken som nå rammer inn dette. Denne kompetansen er ikke inkludert i grunnutdanningene.

Skoleeiers ansvar

Jeg har holdt mange fagdager om juss, men noen skiller seg ut. I flere år har jeg hatt felles fagdager med Verge opplæring AS, da har vi forsøkt å forene skolehverdagen med deeskalering, trygge teknikker og riktig juss. Kompetansen kommer ikke av spørsmål om «hva kan vi gjøre?», men «hvorfor kan vi det? Hvordan etablerer vi også trygghet til å ta gode avgjørelser i vanskelige situasjoner? Hvordan sikrer vi mindre inngripende tvang? Hvordan ivaretar vi rettssikkerheten til elev og ansatt?

Utdanningsforbundet har rett i at kompetansen ikke finnes i alle skoler, men kompetansen er tilgjengelig. Nå er det skoleeierens ansvar å sikre at de ansatte har kompetansen som kreves fra både arbeidsmiljøloven og opplæringsloven. Jeg tror det er lærernes ansvar å kommunisere sine behov.

Nittenåringen i det lukkede rommet? Han hadde ingen «gule lys» å se etter. Ingen kultur for åpenhet om feil. Ingen reell støtte. Bare et lovverk og system som gjorde ham og elevene rettsløse og skamfulle.

Nå, med ny lov, har vi en sjanse til å endre kurs. Ikke ved å åpne for mer maktbruk, men ved å kreve mer av hvordan vi håndterer den. Mer åpenhet. Mer refleksjon. Loven gir oss verktøy for en tryggere skole. Den gir lærere rettssikkerhet. Den gir lærere rom til å handle uten frykt og rom for å lære når feil skjer.

For meg handler det om å kunne se seg selv i speilet, også etter den tøffeste dagen. Å kunne møte blikket til kolleger og elever og vite at systemet tar menneskene og situasjonene på alvor. Loven gir ingen drømmeskole, men er en nødvendig grunnmur. For i jussens verden, som ellers, er mye misforstått før det blir forstått. Med nye regler og økt kompetanse kan vi skape kulturen for å fylle lovens rammer med trygg, klok og god praksis.

Visste du at
annonser
hos oss
sees av
274 000
lesere?

Bestill annonser nå

annonsefrist / utgivelsesdato

7	10. september / 26. september 2025
8	1. oktober / 17. oktober 2025
9	29. oktober / 14. november 2025
10	26. november / 12. desember 2025

utdanningsnytt.no/annonser

Kontakt:
Grethe Ånerud
i HS Media.
utdanning@hsmedia.no

Annonse-
informasjon:

Det spisser seg til i skolepolitikken

Elise
Farstad
Djupedal

Tidlig i sommer la Høyre fram et forslag om å utvide småtrinnet med 190 timer. Overraskende nok fikk forslaget ikke støtte. Ser vi konturene av større skolepolitisk uenighet?

I Høyres nye skolepolitikk «Læringsløftet» er et av forslagene å utvide småtrinnet med 190 undervisningstimer for å styrke lesing, skriving og regning. Høyres forslag fikk motbør fra andre partier og fra fagforeninger og ansatte i skolen. For første gang på lenge ser det ut som Høyre står alene om å ville øke timetallet i skolen.

«Mer av det som ikke virker», var Utdanningsforbundets leder Geir Røsvolls dom. Andre rykka ut for å forsvare barns fritid. I et mye delt innlegg spurte barne- og ungdomsarbeider Hege Enersen Bjerkelien hvorfor fri tid og lek ble ansett som bortkasta. La barn få tid til å være barn – også i skoletida.

Mye av kritikken bygde på min forskning. Som mitt doktorgradsarbeid har vist, har skoletida allerede blitt utvida mye. Fra 1990 til 2008 ble undervisningstida i grunnskolen utvida med 1359 timer. Det tilsvarer to skoleår målt i timer. Nesten alle timene har blitt lagt til småtrinnet, og over halvparten av timene ble gitt til norsk og matematikk.

Målet med den økte undervisningstida har vært å forbedre de målbare læringsresultatene. Særlig har politikerne – både fra rød og blå side – vært opptatt av lesing, skriving og regning. Paradokset er at den smale satsinga på målbar læring ikke har gitt den avkastninga politikerne drømte om. Ifølge Utdanningsdirektoratet er de faglige læringsresultatene i skolen først og fremst prega av stabilitet. Samtidig peker flere undersøkelser

på at flere mistrives på skolen. Elever er stressa og gruer seg mer, skal vi tro Ungdata-undersøkelsen.

«Det er i grunnen litt skuffande at eit parti som er så opptatt av å teste andre, er så lite interessert i testresultata til eigen skulepolitikk», skrev Astrid Dypvik i Agenda Magasin da Høyre lanserte «Læringsløftet» på forsommeren. Som Dypvik påpeker, har Høyre gått i breisjen for en forsknings- og resultatbasert skolepolitikk. At de fortsatt tror på økt timetall som et egna politisk virkemiddel, framstår derfor underlig.

Tidligere har det vært bred politisk enighet om at økt timetall i skolen er bra. De 1359 nye timene ble initiert og vedtatt av partier fra venstre til høyre på Stortinget. Økt timetall har vært ansett som et udiskutabelt gode, og det har vært få motforestillinger å spore. Den massive kritikken mot Høyres forslag tyder imidlertid på at vinden har snudd. Nå ser det ut som Høyre står alene om å ville øke timetallet i skolen.

Skolepolitikken har vært prega av enighet de siste tiårene. Selv partier som Høyre, Arbeiderpartiet og SV har vært enige om den overordna kursen. Timetallsdiskusjonen er imidlertid et av flere eksempler på at partiene markerer seg mer enn før. Ser vi konturene av et skolepolitisk landskap prega av større uenighet? Det vil i så fall være et gode. Vi er trolig tjent med at det både er diskusjon og uenighet om de store veivalgene som former skolen.

jobber som frilans
forsker og formidler.
Hun har nylig levert
en doktorgrad i
pedagogikk ved NTNU
om politisk styring av
skolens innhold.
Hun har en bred
interesse for spørsmål
om politikk, skole,
ulikhet og inkludering.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/unsplash

SKOLEPOLITIKK

Verst i klassen er Fremskrittspartiet

Skoledebatten vitner om politikere som ikke forstår alle fasettene i skolens utfordringer, men i stedet jakter billige politiske poeng.

Får Frp Kunnskapsdepartementet, blir jeg neppe lærer igjen. Etter 21 år i klasserommet har jeg levert min oppsigelse. Jeg har sågar skrevet den som bok, som et forsøk på å vise kompleksiteten i utfordringene norsk skole står i. At problemene ikke løses med mindre skjerm, ved at foreldrene trer til side, eller ved å snakke om disiplin.

Ikke et vondt ord om tiltakene, men enkeltsaker løser ikke skolens problemer. Skoledebatten som pågår nå, vitner om politikere som ikke forstår alle fasettene i skolens utfordringer, men i stedet jakter billige politiske poeng, der moti-

vasjonen synes å handle mer om å vise handlekraft, enn å løse problemene. Verst i klassen er Frp. Sylvi Listhaug, partileder og parlamentarisk leder, hevder at det må mer disiplin inn i klasserommet. Hun fremmer også sin fortreffelighet som lærer i en barneskole. Der var det stille. Hun hadde disiplin. Elever og foreldre var storforbrydere. Ved hjelp av to setninger pisser hun på en hel lærerstand. Det kan virke som om Listhaug tror at det media omtaler, gjelder alle klasserom. Det er ikke tilfelle. De fleste klasserom i norsk skole har et godt læringsmiljø, regissert av kompe-

tente lærere. Det betyr selvsagt ikke at disiplin ikke trengs, menbare at årsakene, når det gjelder skolefravær og utagering, er mer komplekse enn Listhaug later til å tro. Disiplin i klassene handler om profesjonsutøvelse i kombinasjon med gode rammebetingelser, ikke billige politiske poeng.

Videre foreslår Frp egne klasser for dem de kaller bøller. Forslaget er en grov forenkling av virkeligheten. Elever velger ikke å bli utagerende eller å gi opp skolegangen sin. Å skape egne klasser for «bøllene» er som å hevde at skolen skal segregere barn og unge, i offentlig regi. Tiltaket vil også forsterke følelsen av utenforskap, med fare for økt utagering og ufrivillig skolefravær, blant elever som sårt trenger å tilhøre fellesskapet. Når Sylvi Listhaug løfter disse utfordringe-

Bli med på Matematikkløftet

En gratis, toårig kompetanseutvikling i praktisk, utforskende og variert matematikkundervisning for lærere på 5. – 10. trinn.

Matematikkløftet er designet for at lærere, i fellesskap, utvikler sin praksis gjennom ti samlinger og mellomarbeid.

MATEMATIKKSENTERET
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen

www.matematikkenteret.no

 NTNU

ne i det offentlige ordskiftet, finner hun selvsagt frem skrekkeksemplene. De er svært grove, og skal tas alvorlig. Man kan imidlertid ikke legge skrekkeksempler til grunn for nasjonal skolepolitikk. Da er det bedre å se skrekkeksemplene som symptomer på et skolesystem som ikke er til det beste for elevene, ikke bare de elevene som utagerer.

Det siste forslaget ut er permanent nivådeling av elevene. Stikk i strid med forskningen, stikk i strid med hva flertallet av lærerne ønsker. Det er nemlig allerede mulig å nivådele, i en tidsbegrenset periode. Akkurat slik forskning anbefaler og slik flertallet av lærerne mener er god tilpasset opplæring. Siden Listhaug fremsnakker sin egen lærergjerning, forundres jeg over at en pedagog

ikke nevner modning med ett ord i forbindelse med å ville plassere noen elever på toppen, og andre på bunnen, permanent. Igjen blir dette eksempel på en politikk hvis fremste mål er å putte alle løsninger inn i egen ideologi. Skolen skal ikke være ideologisk. Skolen skal være for alle.

I stedet for å peke mot enkeltindividet, bør Frp være opptatt av det som virkelig betyr noe i skoledebatten. Hvorfor fullfører ikke 20 prosent av elevene skolegangen sin? Hvorfor øker antallet elever med bekymringsfullt høyt fravær? Hvorfor blir noen elever utagerende?

Kan hende er svaret i systemet: Seksårsreformen har vært en katastrofe, særlig for gutter. Den teoritunge, mål- og resultatstyrte skolen, med tester og konkurranse som premiss for å lykkes

som elev, har Frp selv støttet. Eller ikke brydd seg om. Skolen i dag er et produkt av en politisk iver etter å løse kunnskapskrisen ved hjelp av det som kan måles og dokumenteres. Alt gjort i en skole med for mange elever i klassene, uten nok trygge voksne. Fritt skolevalg forsterker press hos elevene, slik at vi i dag har en skole der få elever trives.

Ønsker Frp å bli lyttet til i skoledebatten, må de ta innover seg at elever har diagnoser, traumer, ulike oppvekstvilkår og forutsetninger. I stedet for å skyve elever ut er det på tide Frp forstår at alle elever trenger å høre til i et fellesskap.

Gunnar Jakobsen

forfatter, skribent, foredragsholder og lærer på oppsigelse

Hva skal til for at barn og unge har lyst til å gå på skolen?

Hva må skje med oppvekst- og skolesystemet for å komme barns rettigheter og behov for trygghet og læring i møte? Kan medbestemmelse og elevmedvirkning på ekte være en del av svaret?

Dette vil dyktige fagfolk som **Henrik Syse**, **Elise Farstad Djupedal** og **Gunnar Jakobsen** forsøke å gi svar på når Skolelystkonferansen arrangeres for tredje gang. Denne gangen på Nannestad Kulturarena på Romerike, 16.–17. oktober 2025. Johannes Joner vil løse oss gjennom to inspirerende dager med innsikt, utsikt og praksis. Målet er at alle deltakere skal få med seg noe hjem som kan tas i bruk med en gang.

For påmelding, program og mer info, se www.skolelystkonferansen.no

Konferansen arrangeres av Takle – foreningen for folkehelse og livsmestring, i samarbeid med Trygg av Natur.

Anders Langangen (1942–2025)

En ener ved Oslo katedralskole, Anders Langangen, har forlatt oss. Vi, hans mangeårige kolleger og venner, opplever det som et sjokk og er i sorg. Vi var sist sammen med ham på pensjonistenes hyggetreff i skolens festsal 24.4., der han gledet seg over å høre innledning ved vår tidligere elev Bjørnar Moxnes og ha en mimreprat etterpå med gamle kolleger.

Anders ble født i Porsgrunn 23.10. 1942 og døde 14.5. i år. Han ble begravet fra Holmlia kirke 27.5. Han var en fremtredende realist, med hovedfag i botanikk og med geologi, zoologi, matematikk og kjemi i fagkretsen. Han var en kort stund ansatt ved Marienlyst skole og ble ansatt som lektor ved Oslo katedralskole i 1972, hvor han virket frem til pensjonsalder og derefter i skolens arkiver med historisk arbeid. Over 50 års tjenstfullt virke for skolen er nå avsluttet.

Som ung lektor på 1970-tallet var det flott å ha klasse sammen med erfarne Anders og kunne samarbeide med ham tverrfaglig. Vi opplevde ham som særdeles kunnskapsrik. Han glødet for kunnskapsformidling og var meget kreativ, organiserte prosjekter lenge før slikt kom inn i læreplanverket, trakk elever ut i naturen, skapte holdninger, tenkte globalt, var kameratslig og vennlig overfor alle og hadde like stor respekt for de som slet som de faglige enerne.

Den faglige styrke og hans pedagogiske evner resulterte i flere lærebøker i naturfag og biologi. Samtidig hadde han en glødende interesse for historie helt fra han som ung var blitt inspirert av lokalhistorien i daværende Eidanger kommune, skrev et hefte om Langangens poståpneri og derigjennom ble svært interessert i arkivverdenen. Dette resulterte i en rekke posthistoriske artikler og flere bøker.

Som pensjonist har Anders arbeidet i vår skoles arkiv, noe han begynte med ved markeringen av 200-årsjubileum for skolens mest profilerte elev, Niels Henrik Abel. Anders skrev da et skuespill «Niels Henrik Abels barndom og hans tid ved Kristiania Katedralskole». I arkivet ble det funnet et manuskript om skolens historie skrevet av skolestyrer Einar Aas. Anders med flere dyktige kolleger transkriberte og tilrettela teksten slik at dette storverket kunne utgis. Det er med rette lektor

Hilde Sejersted fremhever Anders Langangen som Kattas fremste historiker i nyere tid.

Vi takker Anders for vel 50 års kreative, meningsfulle og hyggelige år ved Oslo katedralskole. Vi lyser fred over hans minne.

For Oslo katedralskole pensjonister og venneforeningen
Terje Bjørø

Utvidet adgang til å gripe inn fysisk i skolen

Fra 1. august fikk ansatte i skolen adgang til å gripe inn fysisk overfor elever i flere situasjoner enn tidligere.

Den nye hjemmelen innebærer at ansatte kan gripe inn fysisk for å avverge at elever vesentlig forstyrrer undervisningen eller krenker en person psykisk. En psykisk krenkelse kan for eksempel være verbal mobbing, truende oppførsel eller digital trakassering. Dette kan være like alvorlig som fysisk vold, og lovgiver anser det som viktig å beskytte både elever og ansatte mot slik atferd.

Endringen kommer i tillegg til reglene som trådte i kraft i fjor, der ansatte kan gripe inn fysisk for å avverge at en elev krenker en annen fysisk, utsetter seg selv for fysisk fare, skader eiendom eller viser en adferd som er sterkt fornedrende for seg selv, jf. opplæringsloven paragraf 13-4 første ledd.

Formålet med utvidelsen er å beskytte elever mot psykiske krenkelser som mobbing, og å ivareta deres opplæring og læringsmiljø.

Spørsmålet om bruk av tvang i skolen har vært diskutert i mange år. Før vedtakelsen av regelen som trådte i kraft i fjor, var det bred enighet om at det ble brukt tvang i skolen, ofte uten klart rettslig grunnlag. Endringen skal styrke både lærerens trygghet og elevens rettssikkerhet.

Krav om forebygging

Skoleeier har plikt til å forebygge situasjoner der ansatte må gripe inn fysisk. Arbeidet skal være systematisk og kontinuerlig. Skoleeier bør sikre at ansatte har nok kunnskap til å vurdere når fysisk inngripen er tillatt, hvordan de kan gjøre en forsvarlig vurdering i konkrete situasjoner og på hvilken måte de kan gripe skånsomt inn.

Fysisk inngripen skal være siste utvei

Fysisk inngripen kan brukes når andre tiltak ikke er tilstrekkelige. Som hovedregel bør ansatte forsøke mindre inngripende tiltak først. I enkelte alvorlige eller akutte tilfeller, er det nok

at andre tiltak er vurdert.

Den ansatte må gjøre en konkret vurdering av om andre tiltak vil være tilstrekkelige. Ansatte har et visst slingringsmonn ifølge forarbeidene. Erfaring og kjennskap til eleven er relevant.

Inngrepet må ikke gå lenger enn nødvendig og skal stå i rimelig forhold til formålet. Det skal være så skånsomt og kortvarig som mulig. Vurderingen av om inngrepet er nødvendig og forholdsmessig, skal vurderes ut fra hvordan den ansatte oppfattet situasjonen.

Melde- og dokumentasjonsplikt

Ansatte har plikt til å melde fra til rektor hvis de griper inn fysisk. Rektor skal melde videre til foresatte, og i noen tilfeller til skoleeier, jf. paragraf 13-5. Skolen må dokumentere alle fysiske inngrep.

Forholdet til skolemiljøreglene

Departementet legger til grunn at fysiske inngrep som skjer i tråd med opplæringsloven paragraf 13-4 eller nødrett og nødverge etter straffeloven paragrafene 17-18, ikke regnes som en krenkelse etter skolemiljøreglene i paragraf 12-5.

Selv om inngrepet fra den ansatte er lovlig, kan elevens subjektive opplevelse likevel være at skolemiljøet ikke er trygt og godt. I så fall utløses skolens aktivitetsplikt etter paragraf 12-4.

Råd til ansatte og ledere

Felles opplæring, drøfting og forankring på arbeidsplassen kan gi bedre forutsetninger for å ta kloke valg. En åpen kultur kan også bidra til å forebygge feil og gjøre ansatte bedre rustet til å handle i tråd med loven.

Endringen kan medføre økt risiko for vold og trusler mot ansatte. Som arbeidsgiver har skoleeier det overordnede ansvaret for å sikre et forsvarlig fysisk og psykisk arbeidsmiljø.

Louise Sandaker Hannon
advokat
hos Raugland
Advokatene

Fysisk inngripen kan brukes når andre tiltak ikke er tilstrekkelige. Som hovedregel bør ansatte forsøke mindre inngripende tiltak først.

TRIVSEL I SKOLEN

Hva skal til når de fleste har det bra?

Geir Røsvoll
leder i Utdannings-
forbundet

I skrivende stund er det Arendalsuka. Det bobler av vilje til å selge politiske budskap og tiltak. Skal tiltakene framstå som gode, gjelder det imidlertid å vise hvilke problemer de skal løse. Og problemene skal helst være store og dramatiske. Skolens problemer tegnes med bred pensel.

Barn og unges liv blir også ofte presentert som veldig vanskelig og problemfylt. På Arendalsukas første dag la Velferdsforskningsinstituttet NOVA fram den årlige UNG-dataundersøkelsen. Forskerne valgte dette året å vinkle funnene positivt. Ikke for å skjule at mange unge har det vanskelig, men for å påpeke at det er kvaliteter i vårt samfunn og i skolen, som gjør at 90 prosent av ungdommene opplever at livet er bra.

I NOVAs undersøkelse er det funn som vi i skolen må ta tak i. Tre av ti elever gruer seg ofte til å gå på skolen, og hele sju av ti opplever skolen som kjedelig. Likevel er det altså ni av ti elever som sier at de trives på skolen, og 80 prosent av elevene liker læreren sin.

Kan jeg, som leder for landets lærere – mene at dette er godt nok?

Det enkle svaret på spørsmålet er selvsagt NEI! Vi må bidra til at flere elever opplever skolen som meningsfull, og det er selvsagt helt uakseptabelt at mange gruer seg til å gå på skolen. Samtidig forteller statistikken oss at det antakelig ikke er gjennomgripende tiltak som skal til. Sannsynligvis bør vi ikke demontere fellesskolen, innføre full nivådeling, eller sende store grupper av elever ut av skolen og inn i alternative opplæringsstilbud. Slike tiltak vil kunne ødelegge skolen som en trygg base for de fleste skoleelever.

Vi må tenke målrettet. Vi må bygge videre på de kvalitetene vi har, ikke rive ned det som allerede fungerer. Vi trenger utdanningspolitikk og styring som bygger på etablert kunnskap og godt partssamarbeid.

Et av de aller tydeligste funn i utdanningsforskningen

er at læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes trivsel og læring. 80 prosent av elevene opplever at de har en god relasjon til læreren sin. Vi må gi lærere tid og handlingsrom til å nå de siste 20 prosent. Som samfunn investerer vi i gode lærere med høy kompetanse. Da må vi også gi disse lærerne tillit til å utforme skolen.

Elevene lever store deler av livet sitt liv i skolen, og ni av ti elever er svært godt fornøyd med livet sitt. Men blant de som ikke er så fornøyd, er det antakelig mange som har behov for noe mer enn en lærer. Lærere kan ikke dekke alle behov elevene har, og antakelig er laget rundt eleven aller viktigst for dem som ikke er så fornøyd med livet sitt. Et lag rundt eleven må bli noe mer enn politisk retorikk!

Politikere skal engasjere seg i skolen. Politikere skal lage rammer som gjør at vi også kan hjelpe de elevene som trenger det mest. Men politikere må være edruelige og etterrettelige, og de må lytte til hva forskning og erfaring forteller.

For et par uker siden skrev Anita Hoemsnes en kommentar i Dagens Næringsliv som oppfordrer politikere til å holde en viss avstand til det som skjer inne i skolen. «Skolen er ikke en restaurant hvor menyen kan endres på kort varsel», skrev hun. Det gjør at skolepolitikk egner seg dårlig i valgkampen. Hoemsnes har helt rett – og når denne valgkampen er over bør vi forsøke å samle politikerne om det som er viktigst for skolen:

- Styring som reduserer byråkrati og dokumentasjonspress
- Større faglig frihet og tillit til lærernes vurderinger
- Et lag rundt elevene med nødvendig og riktig kompetanse

Så må vi, lærere og resten av laget, ta ansvar for å bringe enda flere elever inn i de gode læringsfellesskapene.

Vi må bygge videre på de kvalitetene vi har, ikke rive ned det som allerede fungerer.

Foto: Harald Aker

Nesten én av tre styrere opplever at de har for lav bemanning til å gi et godt pedagogisk tilbud. De barna som rammes kan ikke sette barndommen på vent, sier Geir Røsvoll.

– Lav bemanning ødelegger for det pedagogiske tilbudet

Lav bemanning preger hverdagen i norske barnehager i altfor stor grad. Det viser en fersk undersøkelse utført av Respons Analyse på oppdrag fra Utdanningsforbundet.

38 prosent av barnehagestyrerne svarer at de «svært ofte» eller «ganske ofte» må utsette eller avlyse planlagte aktiviteter på grunn av for få ansatte. 31 prosent oppgir også at det «i liten» eller «ingen grad» er mulig å gi barna et godt pedagogisk tilbud med dagens bemanningssituasjon.

Utdanningsforbundet-leder Geir Røsvoll er ikke overrasket over funnene.

– Det er utopisk å tro at barnehagen kan følge opp alle barns utvikling, eller sikre et godt tilrettelagt tilbud, når bemanningen mange steder er så mangelfull som den er i dag, sier Røsvoll.

Barn får ikke den hjelpen de har krav på

Blant de 322 styrerne som rapporterer om dårlig bemanning, svarer nesten én av tre (28 prosent) at barn med særskilte behov i liten grad får den hjelpen de har rett på.

– Resultatet blir at mange barn ikke får tilstrekkelig støtte i sin utvikling, eller ikke blir inkludert i gode fellesskap sammen med andre barn, sier Røsvoll. – Dette rammer de yngste barna hardest, og særlig de som trenger særskilt oppfølging.

Manglende ressurser fører til brudd på kravene i både barnehageloven og rammeplanen, understreker han.

– Dette skjer selvsagt ikke i alle barnehager, men det er situasjonen i alt for stor grad. De barna som rammes kan ikke sette barndommen på vent, minner Røsvoll om.

Et presset system

I fjor bevilget regjeringen og SV til sammen 800 millioner kroner ekstra til bedre bemanning i barnehagene. Likevel har flere kommuner ikke brukt midlene til det formålet de var ment for.

Kommunepolitikere er i større grad nødt til å følge opp de føringene som ligger i statsbudsjettet, mener Røsvoll.

– Regjeringen og SV har anerkjent bemanningskrisen og satt av betydelige midler. Da kan det ikke være slik at kommunene velger å bruke disse pengene på helt andre formål, sier Røsvoll.

Barnehagen reduseres til tilsyn

Røsvoll advarer mot at kjerneoppgaven – det pedagogiske arbeidet – i mange barnehager nå står i fare.

– Det er det pedagogiske arbeidet som gjør barnehagen til en barnehage. Når barnehagelærere ikke får tid nok til dette, blir barnehagen redusert til en tilsynsordning, sier han.

Gode råd til deg, ferske barnehagelærere

Gratulerer med ny jobb! Den er både meningsfull, givende og krevende. Og, kanskje blir den litt enklere om du lytter til disse rådene vi har fått fra våre erfarne barnehagelærere?

For et par uker siden la vi ut en post på sosiale medier hvor vi spurte våre mest erfarne barnehagelærere om de hadde noen gode råd til dere som nå begynner i ny jobb i barnehagen.

Vi fikk inn mange gode tips og råd, og du kan være trygg på at når du nå skal inn i ny jobb, så har du en rekke gode kolleger som er klare for å hjelpe deg og som heier på deg!

TUSEN TAKK til dere som bidro, det vil være til stor hjelp for mange! Her er noen av tipsene dere ga til de som nå skal ut i sin første barnehagelærjobb:

1. Tillat deg å være ny

Det tar tid å bli trygg i rollen. Bruk kollegene. Vær raus med deg selv, og husk at alle har vært nye en gang.

- Det er lov å være usikker og gjøre feil. Del oppgaver, og ikke ta all belastning selv, sier Ada.
- Vi har verdens viktigste (og fineste) jobb, og

vi gjør den best sammen, som ett lag, sier flere av bidragsyterne.

2. Vær til stede

Barna merker om du virkelig er til stede – både fysisk og mentalt.

- Det viktigste du gjør er å være til stede med barna der de er, sier Toril.
- Vi skal ikke «nå noe» – vi skal være her og nå, minner Laila om.

3. Spill på styrkene dine – og bruk teamet

Du trenger ikke være god på alt. Finn ut hva du brenner for, og bidra med det du kan best.

- Vi har forskjellige styrker, og det er summen av oss som gjør barnehagen god, sier Monika.
- Dette yrket er ikke en konkurranse i å vite best, heller et lagspill man kommer best ut av gjennom samarbeid, poengterer Lill-Beate.

4. Bygg relasjoner, til barn, foreldre og kollegaer

Å bli kjent med barn og foreldre og ikke minst dine nye kolleger er en viktig del av jobben – det bygger tillit og trygghet.

- Ta deg tid til å bli kjent med alle, både kollegaer, barnegruppen og foreldrene, sier Kari.

5. Gi rom for lek

Leken ikke bare er en aktivitet, men en rettighet

for alle barn.

- Vern om tid til lek, understreker Kine-Marie.
- Ha det gøy med barna, sier May Britt.

6. Tilvenning er en viktig start

Tilvenningen kan være en av de mest avgjørende periodene for barnet, forbered deg godt på det.

- Jeg visste ikke hva tilvenning var da jeg be-

Ny som barnehagelærer?
Her er dine kollegers beste råd til deg!

Slik kan det (også) gjøres – tre praksiseksempler om lesekultur i skolen

Trenger du inspirasjon og hjelp til å jobbe med lesekulturen på din skole?

Barn og ungdommer leser kanskje ikke like mye som før. Men i skolen har vi fortsatt mulighet til å etablere en god lesekultur, det koster bare litt mer enn det gjorde før, skriver Ingeborg Strandos, Aina Kverneland og Kristin Jonberg i Utdanningsforbundets fagnettverk i norsk.

De har beskrevet tre praksiseksempler fra norskfaget på hvordan man kan jobbe med lesing og lesekultur på barnetrinn, ungdomstrinn og i videregående skole i en artikkel på udf.no, og sier:

- Gjennom disse praksiseksemplene ønsker vi å motivere deg som norsklærer til å våge å satse på lesing av skjønnlitteratur gjennom hele skoleløpet!

Les eksemplene her:

ærer!

gynte. Den er stor og viktig fase for både barn, foreldre og barnehagen, sier Stine.

7. Be om veiledning

Som nyutdannet har du krav på veiledning. Bruk den muligheten.

– Ikke vær redd for å be om den. Vi lærer mye av hverandre – også av kollegaer uten formell ut-

I disse dager starter mange i ny jobb som barnehagelærer. Her finner du erfarne kollegers beste tips til deg som er ny i jobben!

danning, påpeker Veronica.

8. Fokuser på det positive

Legg fra deg jobben når du går hjem er et godt tips for å ikke slite deg ut, påpeker flere. Skal du dvele ved noe, gjør det rundt det som fungerte bra.

- Når du går ut porten, tenk heller på én ting du gjorde skikkelig bra den dagen, sier Tonje Karlsen.
- Ikke la småting du ikke fikk gjort stjele energien din. Skriv heller ned et par ting som var bra med dagen – det gir energi til neste, mener Tove.

9. Bruk kunnskapen din

Du har utdanning for en grunn. Stol på det du kan, og bruk det i møte med både barn og kollegaer.

- Men vær også nysgjerrig på det du ikke vet, sier Lill-Beate.

10. Ta vare på planleggingstiden din

Planleggingstiden er ikke en luksus – den er en forutsetning for å gjøre en god jobb.

- Ikke la noen få deg til å føle at du er en belastning fordi du tar den ut, sier Line.

Barneforsikring gir trygghet på veien

Vi er heldig som har et velfungerende helsevesen her i Norge, men en barneforsikring er et viktig supplement i tillegg til dette. Den vil kunne bidra til økonomisk trygghet ved sykdom, tilrettelegging i hjemmet og i situasjoner der uforhet inntreffer i ung alder.

Bestill barneforsikring så tidlig som mulig, da har barnet en økonomisk støtte fra start og helt frem til 26 år.

Les mer på udf.no.

En barneforsikring gir økonomisk trygghet ved både sykdom og ulykke.

Kurs

Hvordan snakke med barn om skremmende nyheter?

11. september inviterer vi til et svært aktuelt kurs. Vi lever i en urolig verden med et krisepreget nyhetsbilde i media. I dette kurset får du innblikk i hvordan og hvorfor barns redsel oppstår. Du vil også få tips til hvordan du kan ha trygghetsskapende samtaler med barn om skremmende nyheter, slik at du kan bidra til å redusere frykt.

Kursholder er Jon-Håkon Schultz, professor ved UiT.

Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Du kan også se det i opptak.

Programmering i matematikk for ungdomstrinnet

15. september arrangerer vi første del av kurs i tekstbasert programmering. Kurset er rettet mot deg som har liten til ingen kunnskap om bruk av tekstbasert programmering. I del 1 tar vi for oss grunnleggende programmering og litt om hvordan man kan bruke det i klasserommet. Kursholder er Morten Munthe, postdoktor, Universitetet i Bergen. Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Du kan også se det i opptak.

Kveldsseminar:

Barnehageloven 50 år

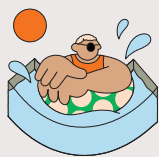
I anledning barnehagelovens 50-årsjubileum inviterer Utdanningsforbundet til et kveldsseminar 16. september hvor vi markerer jubileet. Vi får bl.a. besøk av Berit Bae og Birgitte Fjørtoft. Hva har forandret seg gjennom disse 50 årene i barnehagen? Hva har stått seg over tid? Og hva kan komme til å utfordre barnehagen i fremtiden?

Arrangementet vil foregå i Lærernes hus, men du kan også følge det digitalt. Gratis og åpent for alle.

Les mer på www.udf.no/kurs

Dine unike medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi. Våre forsikringer til medlemspris er tilpasset ulike livsfaser.

Reiseforsikring

Livsforsikring

Studentforsikring

Innboforsikring

Barneforsikring

Husforsikring

Grunnforsikring

70+ forsikring

Bilforsikring

Uføreforsikring

Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 prosent rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring.

Andre fordeler i Tryg

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du også tilgang til psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio.

BARNEFORSIKRING

Trygghet nå og i fremtiden

I Norge har vi gode offentlige støtteordninger for barn. Likevel kan sykdom eller ulykke føre til økonomisk belastning, både for familien og for barnet i fremtiden.

Barneforsikringen hjelper barnet økonomisk ved varig skade, eller sykdom som fører til at barnet ikke kan jobbe i fremtiden. Forsikringen kan kjøpes fra barnet er tre måneder.

En liten bjørkeklatrer

Tretti førsteklasinger hadde turdag. Det var februar, og de boblekledde ungene så mer ut som månemenn enn livsglade naturbarn.

Der sto de da, oppmarsjert på fast rekke – hånd i hånd. En lærer foran og en bak. Men rekka inneholdt ikke mer enn tjue barn, for Thomas hadde klatret opp i ei bjørk nær ved. Og der satt han nesten til topps, blid som ei lerce. «Men Thomas da, du kan da ikke sitte der nå når vi skal på tur». «Jeg kommer ikke ned, må du tro», svarte Thomas. Og læreren visste av erfaring at det var ganske sikkert at han ville bli sittende. Vennligsinne Gro klarte ikke å finne bedre alternativer enn overtalelsens kunst. Hun lokket med både rosiner og en bedre plass i rekka. Ingen ting virket. Og da var løsningen REKTOR! Og da var det alvor.

Jeg ble hentet på kontoret, og nærmest sklei meg fram til bjørka på glatte pensko og i dressjakke. «Nå kommer du ned, Thomas», sa jeg med skikkelig rektorstemme. Og som et ekko fra bjørkeskogen hørte jeg: «Jeg kommer ikke ned, må du tro». Der og da skjønnte jeg at det var et dårlig alternativ å begynne årets klatremanøver.

Petit Av Dag Gulbrandsen

Dag Gulbrandsen

pensjonert lærer

Resten av klassen ble sendt av gårde, og nå var altså Thomas mitt ansvar. Undrenes tid var ikke forbi, og etter ti minutter begynte det å røre seg i tretoppen, og plutselig sto vi der side om side, hånd i hånd. Jeg nærmest slepte han med meg gjennom skolegården, for «du skjønner det Dag, jeg er litt sliten».

Thomas ble med meg inn på kontoret, og tegnesaker og bildebøker ble funnet fram. Jeg hadde faktisk ikke tid til å være SFO-leder resten av dagen. Og som noen sier: Smella gikk i ett! Og Thomas så mer enn fornøyd ut. «Hvorfor har du egentlig Twist på kontoret», spurte han, og da skjønnte jeg at der og da kunne det ikke være forbudt med godteri på skolen.

Jeg hadde mange avtaler denne dagen, så jeg ringte far til Thomas, med forespørsel om det var mulig å hente guttungen. En riktig hyggelig kar hentet Thomas i løpet av en halv time, men først måtte Thomas «tuske meg noe». Siden vi var så gode venner, så tenkte jeg at han nå ville be meg med på lunsj på pappas kontor. Stående på knærne i riktig tuskehøyde, så jeg to barneøyne som glitret av spenning. Og det var da den lille bjørkeklatreren avslørte at eplet ikke faller så langt fra stammen: «Pappa var også heilt vill da han var liten».

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Hva er mellomnavnet til USAs president Donald Trump?
2. Hvilket av landene på det afrikanske kontinentet er størst i utstrekning?
3. Hva slags skapning er en kolmule?
4. Grenser Elverum kommune til Sverige?
5. Hvilken type stein er Nidarosdomen lagd av?
6. I hvilken by finner vi bydelene Ipanema og Copacabana?
7. Astrid Lindgren har blant annet skrevet bøkene om Ronja Røverdatter. Hva heter vennen til Ronja?
8. Hvem spiller hovedrollen som Tony Montana i filmen Scarface?
9. Hvilket språk kommer ordet anorakk fra?
10. Hvem har skrevet teksten til sangen «Fløy en liten blåfugl gjennom vindu»?
11. Hva heter den mellomste av døtrene til Märtha Louise?
12. Hvor på kroppen finner vi skjoldbruskkjertelen?
13. Hvem hadde hiten «Crazy Little Thing Called Love» (1980)?
14. Hva er du redd for hvis du har kromofobi?
15. I hvilken by arrangeres jazzfestivalen Sildajazz?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

FOR 50 ÅR SIDEN

Den sterkeste overlever!

Og det er ikke guttene vi tenker på, men det «interessen» dreier seg om, mikroskopet. Gjennom årene må et skolemikroskop tåle adskillig hardhendt behandling. Og da er det bare det sterkeste som overleve. WILD har konstruert sine skolemikroskoper med dette klart i minne. Derfor vil et WILD-mikroskop overleve. (Fra en annonse)

Norsk Skoleblad 34/1975

FOR 25 ÅR SIDEN

25 år med organisasjonspolitisk staurbæring

Så er det altså skjedd, det noen lenge har gått og ventet på og andre har fryktet. Onsdag 21. juni ble Akademikernes Fellesorganisasjon «begravet», samtidig som organisasjonen kunne feire sitt 25-årsjubileum. Nå står bare «jordpåkastelsen» igjen. [...] Etter 25 turbulente år var det altså slutt for AF, en organisasjon som har hatt mange profilerte ledere – alle med én felles oppgave: Å bære staur i god Per Borten-stil. Visjonene har alltid vært der når det snakkes om AF. Likevel er det kanskje diskusjonene og til tider krangelen som har særpreget AF sterkest opp gjennom årene.

Skolefokus nr. 12/2000

GYLNE ØYEBLIKK

Da naturen bød på sitt ypperste

Fortsatt kan Karl Petter Fon treffe tidligere elever som spør om han husker opplevelsen.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Hver september drar to lærere i kroppsøving, en sosiallærer, en fagarbeider og to 10.-klasser fra Stokke ungdomsskole til Skrimfjella ved Kongsberg. Første etappe er til bilveiens slutt.

– Vi får ikke betalt buss. Foresatte stiller sjenerøst opp som sjåfører, sier Karl Petter.

Aller første fjelltur for noen

Flokken vandrer så innover og oppover i et par timer, til et tjern. Der etablerer de leir, med telt og hengekøyer, latriner og bål plass. De spiser og pakker om til tursekk. Deretter går turen opp på Styggemann, 872 meter over havet.

– Det er en ordentlig tur: 14 kilometer, fire til seks-sju timer. Området er myrlendt, vi blir ofte våte. Noen partier er ganske bratte, de siste 300 meterne aller mest krevende. For noen elever er dette også deres aller første fjelltur.

– Er det noen som mukker?

– Det skjer at elever vil gi opp. Noen ganger må vi tenke sikkerhet og snu, men vi prøver å pushe dem. Flere og flere elever mangler erfaringer fra naturen, vi vil gjerne at de mestrer det, sier Karl Petter.

Tilbake etter turen tar mange et forfriskende

bad i tjernet, som gjerne holder 14–15 grader. Så lager de mat, spiser og går til køys.

Fritt for kunstig lys

Året dette skjedde var elevene på vei til telt og hengekøyer for å sove, da én av dem så opp og utbrøt: – Se opp 'a, dere!

– En må være i fjellet for å oppleve noe sånt. Langt fra kunstig lys, skyfri himmel, sier Karl Petter.

Snart hadde tjue-tretti av elevene hentet liggeunderlag og soveposer og lå og så opp i stjernemyllderet.

– Utrolig! Tretti ungdommer som lå så stille! Til å begynne med fant noen fram mobilen og tok bilder, men bildene ble ynkelige sammenlignet med opplevelsen, sier Karl Petter.

De ble liggende der i flere timer. De så opp i himmelhvelvingen, tidde stille, pratet litt, tidde stille igjen.

– Hverken før eller etter har jeg opplevd noe sånt. Vi talte 18 stjerneskudd! sier Karl Petter.

Fortsatt kan han treffe tidligere elever på butikken som sier:

– Husker du stjernehimlen på Skrim?

Bildene ble ynkelige sammenlignet med opplevelsen.

Karl Petter Fon (35)

kontaktlærer og leder av kroppsøvingssesjonen ved Stokke ungdomsskole, Sandefjord kommune

universitetslektor ved Universitetet i Sørøst-Norge

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

BANORAMA

Scroll deg gjennom den viktigste kunnskapen du trenger for å ferdes i nærheten av jernbanen.

HVA?

Banorama.no er et digitalt læringsverktøy som gir deg en enkel innføring i kryssing av jernbanen, strøm i nærheten av skinnene og andre smarte tips til hvordan du kan være på den sikre siden.

HVEM?

Vi håper siden kan gi nyttig kunnskap til elever i grunnskole og videregående skole, og samtidig være fin og morsom nok til at både folkehøgskoleelever og rakettforskere har lyst til å scrolle seg gjennom de interaktive plansjene.

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 16. september.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

	ITALI- ENSK BY OSEAN		SITAT ALDOUS HUXLEY	UNGDOMSGUDINNE FRAMHALDS- SKOLEFAG		HØYRE KAN GI RØDT KORT		EMNE TIL NYTT LIV	SV. KOM- MUNE OG SKANS		ANSE- ELSE		TETT- STED	STRAKS
			“	FUGL										
	BAK- VERKET WC										ELVEN			
			↓	AVSLAG NASJO- NAL ORDNING			... BEHN † 2019				SKIKKE- LIG GAMMELT VALGFAG			
	DEL DOMENE				BRODERE ... LYKKE (FOR- FATTER)			TV-PRIS TRAN- SPORT- SELSKAP					↓	
								KAR- BAMID					AVLEGGES VANN- HULL	
	JU- NAITEN	HUDFOR- TYKK- ELSE	↓					BREK LIV-			KARBON- STØV MUS- LIMSK DOMMER			SAM- TIDIG
				ORK NESE							NAKEN GNAG- ER			
UTDANNINGS- FORBUNDET MENER AT ...		ANTI- LOPE INTER- VALL	GI ETTER	METALL FLERTALL JOINT	ASKET 33-PLATE MODERNE									
LEGEMID- LER; VIR- KER MOT VIRUS							SMILTE		KASSE- BILENE TITTE					
			VINMAR- ATON- LØPER FØR				INNI ÅRBOK	LUFT- VEIS- SYKDOM				ANONYM EINSTEI- NIUM		
INSEK- TER MOBBING					GRAD: ORDEN HEIS- MUSIKK	KLAGE					SJARM	“SLOTTS TRAPPE- KJØRER”		
			ØYBOER; PORTU- GISER	FAG (CA.1960- 1997)				VASSE	UTVEKS- LINGEN OG; &					FISKE
★	↓	BODØ- AVIS TIDSROM		SØNN AV ISAK OG REBEKKA		NORGE	KLAFF TIL- HOLDS- STED						↓	
PLAGG				SKITTEN DRESS KAN SEND- ES TIL ...		HINDUIS- TISK RITUAL					DYR			
FÅR	↓	BYLL			HULE YTTRIUM			”★	FLOKK			FUGL FAG		
				DRYSSER		KALIUM PAVE- NAVN	SUPPE	... DUNK	HVA		ORGAN SKØY			
NIKKEL		JEG FØR EU		FISK ID EST		HOLDER HUS			SNAD- DEN	MAGA- SINERE 6. TONE				PUSTE
BAKVERK	↓	DYRELIV		“FERGE- MÅT”	BY I KENYA	LEKER RE- BUSEN		TYKT OG STIVT PAPIR KVISE			INDRE HJØRNE I ROM GJELDE			
			TIDL. FAG I NORSK SKOLE SØLV						SVAKT HERR(E)		DRIKKEN			
LEVERTE		BØNN TRANGT SUND		5. TONE STERKT	BJELKE MATTE			MOBIL- MERKE CANON- MODELL				BRANN	HADDE EN HIT MED “CHAND- ELIER”	
STØRE- PARTI PADLE- BÅT	↓										LET- TELSE HØYTID			
			ÅSSIDE	↓	PÅ MOTEN FERSKE		STØRRE, ARVISST ARBEID		MANGAN TUSEN- DEL					1000
JOMFRU- FØDSEL								SNEVER- SYNT MILJØ						

LØSNINGER

Kryssord nr 5

VINNERNE: Aud Bergset, Høvik, og Ingvild Vestbø, Sandnes. Premien er hver sin boksjeck på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

- John
- Algerie
- En fisk
- Nei
- Kleberstein
- Rio de Janeiro
- Birk
- Al Pacino
- Inuittisk (grønlandsk)
- Alf Prøysen
- Leah Isadora Behn
- På halsen, like under strupehodet
- Queen
- Farger
- Haugesund

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 26. september.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Fire utgaver pr år.

Bedre Skole
fra førsteklasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-tidsskrift.
Fire utgaver pr år.

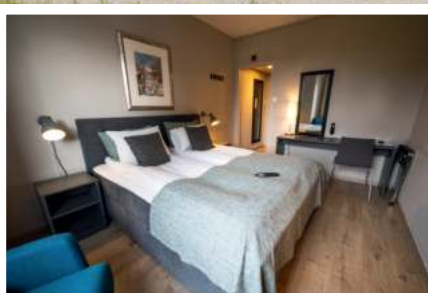
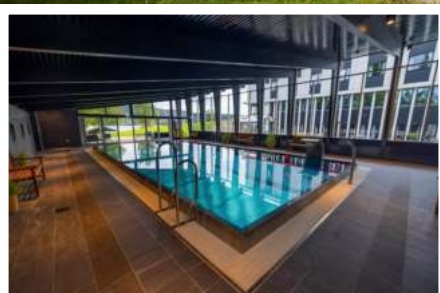
MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Velkommen til Hurdalsjøen Hotell & Spa

Utdanningsforbundets eget hotell

Tilbring deilige sommerdager hos oss!

Rabatt for Utdanningsforbundets medlemmer og familie:

990,- pr. natt i dobbeltrom

790,- pr. natt i enkeltrom

Frokost inkludert

Hotellet har en egen strandlinje med gode bademuligheter og et variert utvalg av uteaktiviteter. Her kan du blant annet leie kano, kajakk, SUP og sykkel.

Ta med familien på en runde frisbeegolf eller prøv boulebanen. I området rundt hotellet finner du flotte turløyper som kan nytes året rundt.

I tillegg kan du spille shuffleboard, biljard, dart og bordtennis. Og for en forfriskende pause – nyt hjemmelaget iskrem fra isvogna vår.

Velkommen til vakre Hurdalsjøen.

For booking, ta kontakt:
post@hurdalsjoen.no
 Tlf: +47 63 95 96 00

Følg oss i sosiale medier

